

JAZYK.

DVACET A ČTYŘI PROMLUVY.

NAPSAL

J. JEŽEK.

S POVOLENÍM KNÍŽ. ARCIB. ORDINARIÁTU V PRAZE
DNE 19. ÚNORA 1908 Č. 1914.

V PRAZE.

NAKLADEM KNIHKUPECTVÍ B. STÝBLA.

1909.

Knihhtiskárna B. STÝBLA v Praze.

Ú v o d.

Byl to mudřec *Anarcharsis*, který na otázku, co je při člověku nejlepšího, odpověděl: »*Jazyk!*«

»A co je nejhoršího?« tázali se dále mudrce; jimž on odpověděl: »*Jazyk!*« Kladl tudíž mudřec jazyk mezi údy lidského těla *nejlepší* a zároveň mezi *nejhorší*.

Jelikož za dnů našich lidé jazyka svého často a rozličným způsobem zneužívají ku škodě a zarmucování bližního i na ujmu vlastní, obral jsem si *lidský jazyk* za předmět ku dvaceti a čtyřem promluvám.

Jazyk zvířecí, byť i chutně upravený, předkládá-li se za pokrm příliš často, přejí se. Aby tudíž ani **mé** úvahy o jazyku lidském vám se nepřevedly, nebudou následovati neděli co neděli za sebou, nýbrž jen *příležitostně*, kdykoli nedělní epištola nebo evangelium dají **k tomu** námět jako právě dnes . . .

Neděle I. adventní.

Jako ve dne poctivě chodíme, ne ve smilstvích a nestydatostech.

Rím. 13, 14.

Jazyk nečistý.

Bývá zpravidla zlým znamením pro nemocného, zčerná-li mu jazyk. Tep (puls) neukazuje totiž vždy prudkost horečky, ale černý jazyk je nejjistější známkou blízké smrti.

Nejmilejší! Mnozí lidé chodivají do kostela, na mši sv., na kázání, modlivají se růženec, postí se . . . zkrátka činí zevně zadost všem povinnostem křesťanským . . ., ale jazyk mají černý na znamení blízké jejich smrti duševní.

A víte-li, po čem lidský jazyk zejména zčerná? — Po řečech nečistých, pomlouvačných, lživých a posuzovačných. Po těchto hříších zpravidla jazyk zčerná a praví odbornému znalci — lékaři-knězi — že křesťan, který lže, pomlouvá, opovážlivě posuzuje a mluví řeči nečisté, blízek je smrti duševní.

Protože čas adventní je přípravnou dobou kajinosti na svátky vánoční, jest povinností duchovního pastýře pobízeti v adventě věřící vážnými úvahami ku pokání a nápravě života. Zvolil jsem tudíž za předmět letošních rozjímání adventních — *jazyk*, a to, jak bylo již naznačeno, jazyk nečistý, pomlouvačný, lživý a posuzovačný.

Dnes promluví o *jazyku nečistém*.

*

Bůh dal nám řeč, abychom jí mohli vyjadřovati nejvznešenější myšlenky, nejhlubší city; jazyk je záračná struna, která spojuje ducha s duchy, srdce se srdci, jest divotvorný klíč, jenž i železná srdce odevyká.

Má však jednu velikou vadu, že nejen věci pěkné a ušlechtilé, nýbrž i největší hanebnosti, oplzlá tla-

cháni; necudné žerty dovede vyjádřiti, tak že mnozí často berou na jazyk, co jiným stydno vzíti na lopatu. A nečisté řeči, neslušné písně mají podivnou vlastnost, že se líbí, že »táhnou«.

Řeči nečistých neslyšíme pouze v kořalnách, továrnách, kasárnách a dílnách řemeslnických, nýbrž i v lepších vrstvách lidské společnosti; čím je zábava veselejší, tím stává se rozpustilejší a nestoudnější. Zejména o prázdninách, — Bohu budiž žalováno — šířívá naše studentstvo sprostý, velkoměstský humor, tak zvané *silné vtipy* po venkově, a tak místo vzdělání a osvěty rozsívá zde onde sprostotu. Nepravím, že tak činí *všickni* studenti vysokých škol, ale mnozí. Jedna nevymáchaná ústa pokazí nezřídka za několik okamžiků výsledek dlouholeté, zdárné výchovy svědomitých rodičův a učitelů, neboť *špatné řeči kazí dobré mravy*.

Vizme jazyka nečistého

1. *ohavnost*,
2. *škodlivost*,
3. *nebezpečnost*.

1. a) Jazyk, krví Ježíše Krista zardělý, nepropůjč se nikdy k řečem, při nichž ctnost a nevinnost musí se rdít. Zdali jeden a týž pramen zároveň sladkou i hořkou vodu vydává, chválu Boží a řeči oplzlé? — »Složtež mrzkou řeč z úst svých,« volá sv. Pavel v listu ke Kolossenským (3, 8), neboť stydno mluvit o tom, co je hanebno. »Čím srdce vře, tím ústa překypují,« dí přísloví. Jak škaredé je asi srdce tvé, když ústa tvá přetékají řečmi tak ošklivými!

Bůh dal nám jazyk k účelu ušlechtilému. »Stříbro výborné jest jazyk spravedlivého.« Příklad 10, 20.

Člověk dostal jazyk, aby velebil Boha a vzdělával bližního. Když však někdo jazykem vychrlí přival necudných tlachův a žvastů, přivádí na zmar účel, za nímž nám jazyk byl dán od Boha.

b) Oplzlé řeči poskvřňují *svatost jazyka*. Posvěcení dostává se jazyku při sv. přijímání, kdy kněz klade na jazyk velebnou svatost oltářní; tu stává se jazyk trůnem, na nějž sestupuje Kristus. Ale řečmi mrzkými znesvěcujete jazyk svůj.

2. *Škodlivost. Jazyk* nečistý jest dle sv. Jakuba *veškerost nepravostí, pln jedu smrtelného*. Jakub 3, 6, 8. Peklo-li jej rozpálí v žár, všecko obrátí v oheň a plameny.

Co zla způsobí slovo nečisté! *Jeden* pouze mluví a *jediné* slovo jen promluví a *jediné* toto slovo člověka *jediného* zabíjí duše *přemnohých*, kteří slyší slovo to.

»Nemluv nic hanebného,« napsal již pohan Seneka, »neboť řeči takovou ubíhá stydlivost ve zkázu,« jelikož od slova ke skutku nebývá daleko. Nejslavnější říše. assyrská, babylonská, perská, římská padly s vrcholu slávy — hříchy nečistoty!

3. *Nebezpečnost*. Nejen prohřešuje se ten, kdo schválně a přímo mluví oplzle, ale i ten, kdo vede řeči *drojsmyslné*, ježto jed jedem jest, třeba bys jej i osladil.

Neprohřešuje se jenom nestoudný mluvků sám, ale každý ochotný jeho posluchač, neboť jazyk oněmí, když žádné ucho k němu se nekloní.

Nejen ten se prohřešuje, kdo oplzlého poslouchá, ale i kdo k slovům jeho se *usmívá*. Neboť kterak lze se smáti tomu, co těžce uráží Boha a bližnímu je na zkázu?

I smíškům těm platí slova Páně: »Běda vám, kteří se smějete, nebo budete kvíleti a plakati.« Luk. 6, 25.

Co prospěje, směje-li se kde kdo tlachům tvým, **když** anděl strážný a celé nebe pláče nad tebou? —

Proti jazyku nečistému doporučím vám na rozhodnou několik *spasitelných prostředků*:

Nemysli na věci nečisté a pak nebudeš je mluvíti. **Krot** svou samolibost; neboť co platno, líbíš-li se lidem, ne však Bohu?

Pomni na poslední věci člověka: smrt, soud. Budeš-li klásti počet z každého prázdného slova, což teprv z každého slova necudného!

Varuj se tlachavé společnosti a není-li vyhnutí, tvář se vážně a dej znáti, že takové řeči posloucháš nerad. Někdy vydá vážná tvář více nežli vážné slovo; nejvíce však obě.

Když za přítomnosti Jiřího Washingtona dali se dva páni v neslušný rozhovor, pravil jim Washington:

»Myslí jsem, že jsme zde sami slušní lidé!« a těchto několik prostých slov účinkovalo na ně jako ledová sprcha.

Jaká řeč tvá, takový ty jsi člověk; z hojnosti srdce zajisté mluví ústa. Proto v uzdu pojímej řeč svou, aby nebujněla, rozpustilou nebyla a mnohým mluvením hříchů nehromadila.

O zachování čistoty modli se denně s moudrým Sirachem: »Pane Bože a Otče života mého, neopouštěj mne . . . a nedej, aby vysoko hleděly oči mé . . . a všelikou žádostivost odvrát ode mne. Odejmi ode mne žádosti těla a žádosti k smilstvu ať nejmají mne, a smyslnosti nestydaté nevydávej mne!« Sirach 23, 4—6. Amen.

Neděle II. adventní.

A když oni odcházeli, počal Ježíš mluvit k zástupům o Janovi.

Mat. 11, 7.

Jazyk pomlouvačný.

Když učedníci Jana Křtitele odcházeli od Krista, počal týž mluvit k zástupům o Janovi a mluvil o něm pěkně, že není třtinou větrem se klátící ani zženštilcem a rozmařilcem, ale více nežli prorokem, přímým předchůdcem Páně.

Odejde-li někdo z vaší společnosti, dráží v Kristu, kterak tu o něm se mluvívá? — Tak pěkně jistě ne, jako Pán Ježíš mluvil o Janu Křtiteli. Nezřídka ne-nechají na něm suché niti; každý se po něm sveze. Kdož svou pomluvu počínají vychvalovááním bližního nebo žertovnými průpovídkami, jsou čím zdvořilejší, tím nebezpečnější. »Přiznávám nepokytě« — dí jeden — »že pan N... je dobrý vlastenec, milý společník, svědomitý úředník, ale — pravda měj průchod — toho neměl dělati, to nejednal správně, tím pokálil svou čest« atd.

»Ta a ta« — dí jiná — »je dívka takto spořádaná i pracovitá, ale dala se také omámiti a nevinnost její plakala prý už v kolébce.«

Tací lidé jednou ranou ubíjejí tři duše: svou vlastní, pak toho, k němuž mluví a konečně toho, kterého pomlouvají. Za starodávna, kdo chtěl vystřeliti z luku, táhl tetivu blízko k sobě, aby pak šíp ranil tím ostřeji; podobně pomlouvači prvé pomluvu udržují v sobě, ale jen proto, aby ji pak tím ostřeji vystřelili a srdce bližního tím bolestněji zranili.

Jazyk pomlouvačný

bude předmětem dnešní mé promluvy k vám.

*

V starém Řecku žil sofista *Zoilus*, který každého pomlouval a nikoho jedovatým jazykem svým neušetřil. Když se ho jednou jistý poctivec otázal, proč o všech lidech mluví špatně, odpověděl Zoilus: »Poněvadž jim jinak nemohu škoditi, činím to jazykem a pomlouvám je, ježto lidé pomluvu rádi poslouchají.«

Pomluva vraždí často jediným slovem, jediným pokynem hlavy, jediným pokrčením ramenou, jediným pohledem a pousmáním.

Pomlouvač buď vymyšlené vady, poklesky, nepravdivé věci o bližním rozšiřuje nebo skutečné chyby jeho *zveličuje*. Tak Aman pomlouval židy, že strojí pikle; císař Nero pomlouval křesťany, že zapálili Řím.

Zveličujeme vady bližního, říkáme-li o nahluchlém, že je hluchý jako pařez; kdo jednou za čas pil přes míru, že je opilcem, kdo za uherský měsíc jednou zahrál si v karty, že je karbaníkem atd. *Noe*, *Lot* také opili se jednou, ale Písmo sv. *nepraví* o nich, že byli opilci.

Rozeznáváme pomluvu *přistřenou*, jež ukrývá svou tvářnost za slova zdánlivě laskavá, za zdvořilé obraty a úlisné posuny a berouc na sebe i natvářku starostlivé a upřímné přítelkyně, varuje bližního ošemetně litujíc, že jí to neb ono jest o někom vyjeviti.

Mimo přistřenou jest ještě pomluva *zjevná*, která vystupuje *otevřeně* a dává se snadno poznati.

Všeliká pomluva je *hanebná* i *škodlivá*, ano často bývá i těžkým hříchem smrtelným. Pomlouvač je ne-

poslušen Boha, který pomluvu přísně zapovídá. Pomlouvač jedná proti lásce, spravedlnosti a zlé srdce dává na jevo. Pomlouvač bere bližnímu čest . . . a jaké je působení člověka bezectného? —

Pomluva je *škodlivá* jak pro pomluvené, ježto berou škodu na cti, na jmění, na zdraví, ano i na duši hříchy, k nimž pomluva je pohání (nepřátelství a vzájemné pomluvy), tak i pro ty, kteří *pomluvu poslouchají*, ježto bývají pohoršení a ke hříchu svádění. Konečně pomlouvač škodí i *sobě*, neboť upadá v nenávisť u pomluveného, v hanbu, potupu a opovržení u všech lidí počestných. Jest tudíž pomluva ohavností, již Bůh trestává časně i věčně. Hřích pomluvy je tím těžší, čím váženější a nevinnější jest osoba napadená, čím větší je škoda, jež povstala z pomluvy, čím daremnější je úmysl pomlouvačův a čím více bylo při pomlouvání svědkův.

Menhardt z Hradce byv ze zajetí svého na Poděbradech od Jiřího Poděbradského propuštěn, dal se vésti na Karlštejn; ale na této cestě, přemožen jsa svou nemocí, zemřel 3. února 1449. Několik dní po té sešel se sjezd ve Strakoněch, a tu byl pomlouván i hyzděn Jiří Poděbradský od Oldřicha z Hradce a jiných, že prý Menhardta dal otrávit (Tomek, Dějepis města Prahy).

Dne 23. listopadu 1457 zemřel v Praze mladistvý český král *Ladislav*, an právě chystal se na *svatbu*. Krátká nemoc králova zavadla *Němcům* a jiným závistníkům národa českého vítanou příčinu k pomlouvám, že král Ladislav byl otráven. Pověsti ty roznášely se nejprve z Vídně a z Vratislavě. Ale král měl jen své německé dvořany kolem sebe a podržel až do posledního dechu jasné vědomí, což by při prudké otravě nebylo možno. (Palacký, Dějiny národa českého.)

Jako kominík vidí v komíně jenom saze, tak i pomluva zří na bližním všecko černé. Zuby přemílají pokrm a pomlouvač čest bližního.

Pomlouvač jest neobratný holič, který nejen zbytečný vous odstraňuje, ale spolu i kůži a maso řeže. Tak rozřezává i pomlouvač dobrou pověst svého bližního, ano nezřídka *ničí* pomluva i *lidský život*.

Český král *Václav II.* uvěřil pomluvě, jako by *Záviš* z Falkenšteina strojí úklady o jeho bezživostí. Proto dal ho r. 1288 na hradě pražském zajmouti. Po té *Záviš* byl souzen a odsouzen, zbaven všech svých statkův a jako zločinec uvržen do Bílé věže nade branou hradu pražského, kde vězněn asi 1½ léta, načež r. 1290 u hradu *Hluboké* pod Č. Budějovicemi před očima svého bratra *Vítka*, jenž hradu nechtěl vydati, odpraven.

Dle sv. Františka Saleského je nejhorší pomluva, která byla pronesena *v žertu*, poněvadž jsouc obalena v slovo žertovné, uštěpačné, působí větší dojem a trvá déle.

Pomluvě ujde málo kdo.

Slavný básník polský *Adam Mickiewicz* († 1855) poslední čas svého života neušel zlobě lidské; vlastní rodáci házeli po něm blátem pomluvy.

Proto již *Antisthenes* a *Diogenes*, řeční filosofové, říkali: »Mnohem lépe je bydlet mezi krkavci, nežli mezi pomlouvači; onino jen mrtvých, tito však živých požírají.«

Pomluva dochází trestu zde i na věčnosti.

Když jistý polský šlechtic hanebně pomluvil královnu *Hedviku*, musil za trest před shromážděnými šlechtici vlézt pod lavici a tam jako pes štěkati, poněvadž tak sám oproti zbožné královně byl si počinál.

Když jednou sv. *František Serafinský* doslechl, jak jeden bratr řeholní pomlouvá bližního, pravil ku svému zástupci-vikáři: »Vstaň, otče, a vyšetři věc tu důkladně. Je-li pomluvený nevinný, potresci přísně pomlouvače, aby jiní vzali si z něho odstrašující příklad.« Později se vyjádřil, že takovému bratru má se roucho řeholní vzítí, ježto se neostýchal roucho cti bližního trhati zlým jazykem. —

Tak zastaň se pomluveného i ty, křesťane milý, maje skvělé vzory: *Jonathana*, *Daniela*, *Pána Ježíše* a jiných stále před očima. — Jsi-li pomlouvačem sám, musíš pomluvu odvolati, skutečné chyby bližního omlouvati, dobré vlastnosti jeho vychalovati a tak

čest jeho slušně šířiti; po případě i škodu z pomluvy vzešlou všemožně nahraditi.

*

Řecký básník *Theokrit* říkával, že pomlouvači jsou nejdravější zvířata v městech i na vsích. — »Chyťte ho!« křičí zloděj, aby spíše unikl pronásledovatelům a pozornost odvrátil od sebe. Proč lidé tak rádi pomlouvají jiné? — Aby vlastními chybami spíše se utajili. Jako moře tím, že rmut a špinu svou hází na břeh, samo sebe čistí, tak by utrhač a pomlouvač rád sebe *opěкнуl* tím, že vlastní špinu a kal hází na jiné. Rána se zahojí, ale ne slovo. Seče řeč — jako meč.

Jazyk uškne-li tě pomluvy,
na útěchu budiž tobě,
vosa ovoce k hlodání vždy
nejlepší že volí sobě.

Pomluvou zkoušuje se naše trpělivost. Býváme-li pomlouvání pro pobožnost a ctnost, nechme psa štěkat proti měsíci. Zlata rez se nechytá; orel much ne lapá; podobně i moudré ucho nedbá pomluvy. Datel dřevo razí, ale při tom nos si kazí. Pomlouvač podobá se včele, která se sladkou rozkoší hrouží žihadlo do těla lidského; sotva však byla poranila člověka, zvolna hyne, umírá.

Jak od ohně a moru utíkejme od nešlechetných pomlouvačů. Co škodí i když mlýn klope a kámen roztírá zrno? — Právě tím dělá se z něho mouka. — Nechmež tedy v životě svém mlýn pomluvy roztíratí kameny pronásledování. Jenom tak *zajisté* budeme rozetření v mouku, abychom se stali jednou chlebem Kristovým. Amen.

Neděle III. adventní.

I vyznal a nezapřel a vyznal: »Já
nejsem Kristus«. Jan 1, 20.

Jazyk lživý.

Pověst o přísném kazateli na poušti tak se rozšířila, že i některým členům vysoké rady židovské **připadlo na mysl**, není-li snad tento mravokárce **toužebně očekávaný** Messias, a proto vypravili k němu poselstvo. Snadno byl by toho dovedl Jan Křtitel, aby byl **pokládán za Krista**; vždyť vyslanci kladli mu **odpověď zrovna na jazyk**. Jan mohl jen **přisvědčiti** a byli by jej ihned u veliké slávy vedli do Jerusalema a vyznamenali mnohými poctami. Ale Jan Křtitel **nechtěl býti pokládán za jiného, lepšího, vyššího, nežli kým skutečně byl**, a proto odpověděl poselstvu zcela určitě: »*Já nejsem Kristus*«. Pravda byla mu nade vše.

»Což tedy? Eliáš jsi ty?« **doléháno dále na něho**. Kdyby byl **potákal**, byli by mnozí v něho uvěřili a jej **oslavovali**; leč Jan řekl: »*Nejsem*«. Pravdomluvnost byla mu nad lidskou slávu.

»Prorok jsi ty?« **vyzvídáno ještě důrazněji**. Kdyby byl **přisvědčil**, byli by ho chválami obsypávali a **stávali se jeho učedníky**; leč z úst Janových slyšíme **jasnou odpověď**: »*Ne*«. Pravdomluvnost jest mu nad **chválu světa**.

Když by všickni lidé milovali pravdu tak, jako předchůdce Páně.

Pohříchu je dnes mnoho křesťanů, »v jichž ústech není pravdy.« Žalm 5, 10.

Svět byl **rájem**, dokud v něm vládla pravda; svět **proměnil se v slzavé údolí**, jakmile ďábel usmrtil pravdu první **lží**.

Budeme tudíž dnes rozjímati

o jazyku lživém.

R. 1824 jel ruský car *Alexandr I.* jekatěrinoslavskou gubernií a zastavil se na jedné stanici, aby pil čaj. Zatím co postavili samovar, bavil se car s *dozorcem* stanice a rozhlížeje se po světnici, spatřil na stole Písmo sv. Nového zákona; i otázal se dozorce: »Míváš často tuto knihu v rukou?« —

»Stále v ní čítám, Vaše Veličenstvo,« odvětil dozorce.

»Dobře; čítej jen, čítej,« podotkl car, »to není nikdy na škodu; budeš-li hledati štěstí nebeského, nalezneš i pozemské. — A na kterém místě četl jsi naposledy?«

»Čtu právě šestou kapitolu evangelia Matoušova.«

Za chvíli dozorce vyšel ze světnice a car rozevřel Nový zákon, vyhledal šestou kapitolu evangelia sv. Matouše a vložil tam pět storublových bankovek, načež knihu zavřel. — Po několika týdnech vracel se car Alexandr I. touže cestou zpět a zastavil se na téže stanici, aby pil čaj. Vstoupil do světnice a spatřiv dozorce, pravil: »Ah, starý známý!« A vida na stole Nový zákon, ptal se car: »Zdali pak jsi četl po mém odjezdu v Písmě svatém?« —

»Jak by ne, Vaše Veličenstvo, každý den jsem čítal v něm.«

»A kam jsi až dočetl?« —

»Jsem právě u sv. Lukáše.«

»Uvidíme; podej sem knihu.«

Car otevřev Nový zákon, našel bankovky na témže místě, kam je byl položil, i zvolal rozhorleně: »*Lež je velikým hříchem!*« A vzav peníze, ukázal dozorcí na stránku, která jimi právě byla přikryta, řka:

»Čti!« Dozorce četl chvějícím se hlasem: »Hleďte tedy nejprvé království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všechno bude vám přidáno.« Mat. 6, 33.

Po té pravil car: »Ty jsi však nehledal království Božího a proto nejsi hoden *carova přidánku*.« A pokynuv svému pobočníku, odevzdal mu bankovky s dožením, aby byly rozděny mezi chudé.

Ohavností jsou Hospodinu rtové lživí, a proto neľžete jedni druhým (Kol. 3, 9), neboť ústa lživá zabíjejí duši (Moud. 1, 11) a ohyzda zlá na člověku je lež (Sirach 20, 26).

Co je lež? — Zúmyslně pronesená nepravda. Lež činí *zlý úmysl* a není tudíž lhářem, kdo vypravuje něco nepravdivého, co má za pravdu. Naproti tomu však lže, kdo prohlašuje pravdou, co, ač mylně, sám pokládá za lež.

Proč lidé lhou?

1. aby sobě nebo jiným prospěli, *posloužili*, z ne-snáze, nouze a tísně pomohli — lež z nouze či *lež služebná*. Tak lhal Giezi, když přišed domů s dary, jež lstivě vylákal na syrském vojevůdci Naamanu, na otázku Eliseovu: »Odkud přicházíš, Giezi?« odpověděl: »Nechodil služebník tvůj nikam.« Lidé lhou

2. aby bližnímu *uškodili* — lež na škodu či *zlomyslná*. Tak lhal Evě had v ráji, tak lhali lidu fari-seové, tak drze lhou dnes o církvi katolické, o papeži, biskupech a kněžích sociální demokraté. Lidé lhou

3. aby bližního *pobavili* věcmi a novinami nepravdivými, zajímavými, jež mají natvářku pravdivosti.

Že lež zlomyslná je hříšná a zapověděná, jest na bílé dni; ale ani lež služebná není dovolena, protože účel neposvěcuje prostředkův. Ba ani žertovné nelze schvalovati, leda by byla každému rozumnému člověku na jevě. S hříchem nemáme nikdy žertovati.

Kdysi přišel z ostrova Chios do Lacedemonu stařec, jenž stydě se za své stáří, obarvil si šediny. Když pak chtěl kmet ten veřejně mluvit, povstal *Archidamos* a pravil: »Co by nám mohl pověděti do-brého, kdo nosí lež na hlavě?«

O Epaminondovi se vypravuje, že byl zapřísáhlý nepřítel *lži* a že nikdy ani ze žertu neselhal. — Kdo byl u Řeků *postizen* ve lži, nesměl žádný veřejný úřad zastávat.

Staří Římané vypalovali lhářům na čelo zvláštní *znamení*.

Tak i sami pohané měli v ošklivosti lež. Oč více má křesťan nenáviděti lež pro její *ohavnost a škodli-vost*.

Lež je *ohavná*, neboť:

a) Bůh je *pravda*, a nic se mu tak neprotiví jako opak pravdy — lež. Ohavností jsou Hospodinu rtové lživí. Přísloví 12. 22:

b) i Kristus Ježíš řekl o sobě: »Já jsem *pravda*.« Kterak můžeš býti stoupencem Kristovým, jsi-li *samá* lež, jsi-li *protivníkem* pravdy?;

c) ďábel je lhář odvěký a otec lži. Chceš ďábla míti otcem a vzorem? — »Člověk lží ďáblu se připodobňuje,« napsal sv. Jan 8, 44;

d) i svět lhářem *pohrdá*; nikdo nechce býti lhářem nazýván.

Lež je *škodlivá*, neboť:

1. lháře *nenávidí* Bůh, jenž dle žalmisty Páně zahubí všechny, kteří *mluví lež*. Žalm 5, 7. »Lháře Pán Bůh káře«, dí staré české přísloví;

2. lhář *škodí sobě*, jelikož

a) zbavuje se *důvěry*, takže potom ani pravda se mu nevěří. Mudřec *Aristoteles* bývá tázán, co mívá lhář ze lhaní, odpověděl: »To, že mu pak nikdo nevěří, i když mluví pravdu.« Kdo včera lhal, tomu se zítra nevěří;

b) *zbavuje se dobrého jména*, an lhaním upadá ve špatnou pověst. »Kdo rád lže, toho za přítele míti nelze,« praví přísloví;

3. lhář *škodí lidské společnosti*; podkopává a ruší vzájemnou *důvěru*, kterou trvá lidská společnost. —

Nelze, kdo užívá *výrazův obojetných, dvojsmyslných*, t. j. slov, která připouštějí několikery *výklad*, vyžaduje-li toho vážná příčina a může-li *pravý smysl* mluvícího býti vystižen. — Ode lži dlužno *rozeznávat* takovou *řeč nepravdivou*, která nemá účelem klamati bližního, nýbrž nějaké *vyšší dobro*. Sem náleží vyhýbavé odpovědi k otázkám všetečným a neoprávněným, zejména vůči dětem, nemocným, šilencům atd.

*

Námítky: I. *Lhal jsem, abych prospěl bližnímu, zamezil zlo*.

Odpověď: Účel neposvěcuje prostředků. Co platno jiným vypomáhati lži, když tím škodíš vlastní duši!

II. *Musil jsem lháti, jinak bych byl utrpěl velkou škodu, upadl v hanbu . . .*

Co prospěje člověku, kdyby získal celý svět, ale na duši své škodu vzal? —

Dva obchodníci nařikali zpovědníkovi, že musí lháti, nechť-li si obchod zkazí a o vše přijíti. Leč zpovědník jim uložil, aby jen vždy mluvili pravdu, že se jim obchod zlepší. Obchodníci uposlechli. S počátku vedlo se jim špatně; ale když lidé poznali jejich poctivost a pravdy milovnost, hrnuli se k nim a obchod zkvétal pak rok od roku.

III. *Někteří lidé lhou stále.* — Takových nemáte následovati, nýbrž je kárati a napravovati.

Varujte se tudíž, rozmilí v Kristu, všeliké lži! Nežžete nikomu na škodu ani na prospěch; třeba byste mohli lži někomu pomoci, nečiňte toho. Vždyť dle sv. Augustina ani pro chválu Boží není lháti dovoleno. Pročez složice lež, mluvte pravdu jeden každý s bližním svým. Efes. 4, 25. Amen.

Neděle IV. adventní.

Mně pak to za nejmenší jest, abych souzen byl od vás anebo od lidí . . . , ten pak, kdo mne soudí, Pán jest. Protož nesuďte před časem . . .

I Korint. 4, 3—5.

Jazyk posuzovačný.

Apoštol Pavel byl v Korintě od některých křesťanů špatně posuzován, že prý *není pravým apoštolem* a *menší* nežli onino, ježto s Pánem Ježíšem, dokud dlel na *zemi*, nechodil, jeho učení neslýchali, ani zraků jeho neviděl. I utvořilo se v městě několik stran: Petrova, Pavlova, Apollova. Proti těmto stranám vystoupil rozhodně sv. Pavel, řka: »Mně pak to za nejmenší jest, abych souzen byl od vás anebo od lidí . . . ten pak, kdo mne soudí, Pán jest. Protož nesuďte před časem . . .« I. Korint. 4, 3—5.

Dbajíce napomenutí sv. Pavla nesuďte ani vy, drazí v Kristu, přenáhleně, před časem, dokud všechny výjimky k soudu potřebné nejsou známy . . . a vůbec nikoho nesuďte, ježto soud váš může býti často unáhlený, nespravedlivý, poněvadž soudíváte člověka a

jeho skutek toliko dle zevnějšku — skrytých věcí, tajných rad i úmyslů srdci však neznáte. Tak velekněz Heli pokládal *Annou*, matku Samuelovu, v Silo před archou úmluvy vroucně se modlíci za opilou, tak obyvatelé ostrova Malty měli Pavla za zločince, že . . .

Kdo bez dostatečné příčiny o bližním něco zlého pokládá za jisto a pravdivo, prohřešuje se *opovázlivým posuzováním*.

Protože mnozí lidé kde koho posuzují a bez ostychu odsuzují, ač k tomu nemají práva ani moci ani patřičných vědomostí, bude

jazyk posuzovací

předmětem dnešní promluvy.

*

Naše posuzování bližního bývá *nemoudré*, poněvadž nikdo nás neustanovil soudcem nad lidmi; bývá často *ukvapené*, ježto vina hříchu zakládá se na úmyslu a stavu srdce, obé pak jest před námi skryto; konečně je takové posuzování *neopatrné*, poněvadž každý z nás má dosti na posuzování sama sebe. I jest tudíž povinností zdržeti se posuzování jiných a raději souditi sebe, neboť »budeme-li souditi sami sebe, nebudeme souzeni od Pána.«

Ale my jednáme právě naopak; posuzujeme lehkovážně bližního, činíme, co se nám zapovídá, a nesoudíce nikdy sebe samých, opomíjíme, co se nám přikazuje.

Protože opovázlivé posuzování pochází z rozličných příčin, jest třeba proti němu rozmanitých léků. Jsou totiž někteří lidé svou povahou *přirozeně* přísní, rozmrzeli, vylévající hořkost svou bez rozdílu na všecko, s čím se setkají, proměňující — jak dí prorok Amos — soud a spravedlnost v pelyněk, t. j. nesoudíce o bližním nikdy jinak nežli přísně. Tato chyba, kotvíc v přirozené povaze, dá se těžko *vyléčit* a potřebuje rozumného vůdce duchovního.

Jiní posuzují bližního z *pýchy*, domnívajíce se, čím více přísným soudem poníží jiné, tím více povýší a povznesou sebe. Jsou to duše samolibou hrdostí pře-

piaté, jež stále pouze sobě se podivují, a vypinají se nad jiné tak, že na všechny i na všechno jako s patra dolů hledí, jakoby celý svět byl jejich podnožím.

Jsou i jiní, jichž pýcha nebývá tak zjevná ani patrná, kteří vše, co znamenají na bližním zlého, na to pohlížeji s libostí, srovnávajíce to s tím, co sami na sobě dobrého mají neb alespoň mítí se zdají, aby si i sami na tom více pochutnali i před jinými to zjevněji postavili na odív.

Opět jiní konejší výčitky svědomí tím, že svévolně soudí, že mnozí jiní podrobeni jsou téměř poklesku jako oni sami, po případě i většímu, nepovážíce, že ani sebe větší počet spoluvinníků neučiní nás nevinnými.

Někteří zase jaksi pro zábavu rozumují o mravech a způsobech bližního a domýšlejí se do něho těch a těch chyb; stane-li se, že náhodou něco uhádnou, bývají pak v posuzování tím drzejší a opovážlivější.

Ještě jiní posuzují bližního z *vášně*, domýšlejíce se vždy zlého do těch, kterých nenávidí, a dobrého do těch, které milují.

Jindy zas bývá *přílišná láska* příčinou, že osobu, jež milujeme, z liché žárlivosti pro pohled, pro slovo vyhodíme hned z *nevěrnosti* a zrady.

Nuže, kterými léky toto zlo — opovážlivé posuzování — vyléčíme?

Četl jsem ve staré kronice, že kdo se byli napili šťávy z ethiopské byliny, zvané *Ofiusa*, vidí všude samé hady, štiny a jiné potvory; tak i těm, kteří své srdce otrávilí jedem pýchy, závisti, ctižádosti, všechno se ukazuje šeredné, ohydné a zavržení hodné. Oněm nepomůže leč vino palmové; a to radím i těmto, volaje všem do duše: »Píte, píte, co můžete, palmového vína sv. lásky bliženské; to vás vyléčí a vyčistí srdce vaše od nákazy, z níž zlomyslné posuzování jiných se vyparuje.«

Kdo stůňou žloutenicí, těm zdá se všechno žlutým býti; a těm prý se od toho neduhu pomůže, dá-li se jim do obuvi rostlina tolita. Nelaskavé posuzování jiných podobá se žloutenici duševní, která na bližním spatřuje všechno zlé. Kdo z toho neduhu chcete se vyléčiti, nedávejte léků na oči, ale na srdce, neboť má-

me-li laskavé srdce, budeme i bližního laskavě posuzovati. A nelze-li nám omluviti některý čin neb úmysl osoby, neodsuzujeme jí sami, ale ponechme soud Bohu¹⁾).

V sporádaných státech jsou ustanoveny úřady, jež prohlašují soud nad lidmi; ty však nesmějí vydati žádného rozsudku, leč jak káže zákon.

Jednotlivec nemá nikdy práva bližního posuzovati opovážlivě. Z tohoto hříchu káral kdysi Kristus Židy, řka: Přišel Jan Křtitel, ani jeda chleba, ani pije vína, a pravíte: Ďábelství má. Přišel Syn člověka jeda a pije, a pravíte: Aj, člověk žráč a pijan vína, přítel publikánův a hříšníkův.« Luk. 7, 33—34.

Jindy Kristus vzal v ochranu Máří Magdalenu proti nelaskavému Šimonovi. Luk. 7, 39.

Když poustevník *Sáva uslyšel*, že jiný poustevník na poušti těžce se byl prohřešil, povzdechl si hluboce, řka: »Ach, běda, běda! Dnes on, zítra já.« Sáva máje na paměti křehkost bližního i svou náchylnost k zlému, věděl dobře, proč hříšníka nemá odsuzovati. Pouze lidé daremní přetřepávají a sudilkují život a jednání jiných proti právu a spravedlnosti. Jaký kdo šelma, tak o jiných soudí. Kdo v té peči bývá, jiného tam stíhá. Nelaskavé posuzování jest jed přátelství, skrytý mor, který ničí lásku bratrskou.

Spatříš-li v osamělé krajině dům, můžeš-li říci bez rovahy, že je to dům lupičů? — Nemůže-li to býti i místo pobožnosti a bázně Boží? — Viz v tomto připodobnění bezpodstatnost opovážlivého posuzování jiných.

Za to doporučím každému vřele — *časté posuzování sebe*.

Znamenaje sv. František Saleský, že přátelé jeho mrzí a horší se nad těmi, kteří ho křivě posuzovali, pravil: »A kdo dal vám plnou moc, abyste na místě mém se hněvali? — Nechte je mluvíti; aj, toť bychom byli příliš choulostiví, kdybychom nesnesli ani bzučení komára. A kdo o nás může tvrditi, že jsme beze vši

¹⁾ K této promluvě bylo použito výborného spisu sv. Františka Saleského »Bohumila« v překladě Desoldové od str. 305—313.

úhony? — Snad ti lidé vidí mé poklesky lépe, nežli já a vy!»

Rozvážliví křesťané zřídka kdy upadají v pokušení, neopatrně souditi o jiných; neboť daleci jsouce toho, aby mařili čas mícháním se do záležitostí bližního a přetrásáním činův a úmyslův jeho, sebírají se raději sami v sobě, hledíce zkoumati, spořádati a napraviti život vlastní, podobajíce se takto bedlivým včelám, které za počasí pochmurného a mlhavého slítají se do úlů, aby se tam obíraly pracemi svými.

Proto, nejmilejší, každý z nás k sobě samému obracej často oči své a střež se opovážlivě posuzovati jednání jiných; neboť posuzuješ-li jiné, konáš zpravidla práci zbytečnou, nezřídka se mýlíš a snadno lžeš. Posuzuješ-li však sama sebe, pracuješ vždy s užitkem. Čím častěji a přísněji budeme souditi sami sebe, tím mírněji bude nás jednou souditi spravedlivý Bůh. Amen.

Neděle II. po zjevení Páně.

Uctivostí se vespolek předcházejíce.
Řím. 12, 10.

Vlidnou řečí více získáš nežli sečí.
Příслови.

Jazyk uctivý, zdvořilý.

Jistý mladík honě kdysi zvěř na pozemcích francouzského maršálka *Catinata*, přistoupil k tomuto, an se právě s ním setkal, a pravil: »Přítelíčku, nevím, komu náleží tyto pozemky, ale můžete říci majiteli, že jsem si dovolil zde honiti.« Maršálek *Catinat*, jsa v obleku občanském, vyslechl slova ta s hlavou obnaženou, kdežto neznámý mladík měl za řeči své klobouk na hlavě.

Venkované, vzdálení od obou na doslech, po řeči mladíkově dali se do smíchu. Ten smíchem jejich všecek jsa uražen, ptal se, čemu se smějí? —

»Drzosti, s jakou se osmělujete mluvit k panu maršálkovi,« dali mu v odvěť a doložili po chvíli:

»Kdyby jen hlesnul nebo rukou pokynul, kosti bychom vám spřerázeli!« Mladík spěchal ihned za maršálkem a omlouval se, že ho neznal.

»Nenahlížím,« pravil mu maršálek, »že bychom musili nutně někoho znáti, abychom smekli. uctivě pozdravili, vůbec slušně, zdvořile se chovali.«

Protože i v dnešní epištole vybízí nás apoštol sv. Pavel, abychom uctivostí vespolek se předcházeli, bude

jazyk uctivý, zdvořilý

předmětem dnešní promluvy.

*

Uctivost, zdvořilost jest na zvláštních zvyklostech založené způsobné a uhlazené obcování s lidmi, jevíci se jak skutky, tak i slovy. Harfy a flétny znějí příjemně, ale mnohem příjemněji zdvořilá, přívětivá řeč. Jak mluvíš, tak ti opáčí ozvěna, a budeš-li zdvořilý k lidem, odplatí tobě stejnou zdvořilostí.

Úklony a rozličné pozdravy, nejdou-li od srdce a jsou-li jen plané a jalové zdvořilůstky, podobají se zlaté obrubě, jež objímá padělaný kámen.

Jestliže drsná a hrubá řeč zatarasuje dvěře a zavírá srdce k člověku, působí vlídné a pěkné slovo jako kouzelný proutek, před nímž všechny dvěře otvírají se dokořán.

Vlídnou řečí získáš více nežli sečí. »Řeč uctivá bez prospěchu nebývá,« říkává Polák. »Pěkné slovo i železná vrata otevírá,« praví Srb. A co pěkných přísloví má Čech!

Nezabolí jazyk od dobrého slova. Dobrá slova koláče jidají. Dobré slovo nachází měkkou odpověď. Laskavé slovo najde laskavé ucho. Pěkné, laskavé, měkké, dobré slovo znamená všade *řeč zdvořilou, přívětivou*.

Proto v lidském obcování je přívětivost, zdvořilost jako vděk při kráse. Zdvořilostí na první setkání nakloníme si člověka, jako nezdvořilostí si ho odpudíme.

Mnohým lidem nepodařilo se leccos jenom proto, že *nebyli zdvořilí, přívětiví*.

Zpravidla se mluví a píše, že zdvořilost je příznakem lidí urozených, panský vychovaných a pohybujících se ve vyšších vrstvách lidské společnosti. Tomu bývá věru tak zpravidla; leč po mém rozumu není příčiny, proč by i nejchudší třídy nemohly býti k sobě zdvořilými, přívětivými . . . Já alespoň nechápu, proč by dělník dělníka nemohl slušně pozdravit, pěkně oslovit, žádat za dovolení, prominutí atd.

Jsou lidé, jinak dobří pracovníci, kteří se honosí svou drsností, a řečí neurvalou, hrubou každého od sebe odpuzují. — Je věru těžko oblíbit si člověka, jenž nás *schválně uráží*, ano honosí se tím, že nám říká samé nepřijemnosti.

Nezdvořák oželí někdy ztrátu přítele, nežli by se zřekl špatného vtípu.

Proto je *nezdvořilost* nejdražší přepych, jehož si můžeme dovoliti. Říci někomu nezdvořilost znamená někdy více, nežli povaliti ho na zem. Jsouť ovšem také nezdvořáci, ne že by nezdvořilými zrovna býti *chtěli*, ale že jsou neobratní, nemotorní, leniví a nedovedou prý ani jinými býti i kdyby chtěli. S tím se nesnáším. Naopak viním je z nedostatku dobré vůle, *všímání si povinného zdokonalování sama sebe*.

Zdvořilost souvisí úzce s úctou, jakou jsme povinni osobám starším, rovněž i se šetrností ku slabším, zejména k pohlaví ženskému. Hrubé chování Chruščovo oproti kněžně Libuši připomínej nám nejen povinnou šetrnost k ženě, ale i obecné pravidlo, že v *rozhovoru* nemáme zabíhati do vášnivé prudkosti, kteráž pak snadno může se státi urážlivou.

Vzděláváme-li bezdušné pole, pěstujeme-li květiny a hladíme-li kameny, proč ne vlastní tělo, jeho hnutí, posuňky a jazyk? —

Zdvořilost je doporučující list u neznámých a zrcadlo přátelství u známých.

Ovšem zdvořilost pouze zevnitřní — pěkná, vybraná slova, naučené fráse — nemají ceny; nejdou-li ze srdce, nic po nich. Ušlechtilý mrav bez šlechtěného srdce jest u Boha zlaté pouzdro, v němž falešný kámen. Ano, přepjatá zdvořilost, přílišná sladkost horší bývá někdy nežli hořkost.

Nejmilejší! Řeč vaša nebuď hledaně uhlazená ani líčená, nýbrž *slušná*, t. j. *prázdna* vši surové sprostoty, všech *nemotorných výkřiků*, jimiž lidé nevzdělání svá vypravování provázejí, *prostá* všech *hlupských průporů*, jimiž velmi často dobrý mrav bývá urážen.

Zdvořilost žádá rovněž, abychom ve slušné společnosti nikomu neústupně neodporovali, ani svému nepříteli příkře neodmlouvali. I když toho káže potřeba k uvarování hříchů, hádek a svárů prohlásiti rozhodně své mínění oproti někomu, staň se to klidně a mírně, nikdy urážlivě. Vlidnou řečí více získáš nežli sečí.

Jak mluvíš, tak ti ozvěna odpoví, a budeš-li k lidem zdvořilý, odplatí ti to zase zdvořilostí. Jako učnost, čest a ctnost jsou nevyhnutelný, aby ti získali vážnost u lidí, právě tak je nutná zdvořilost, aby učinila tě vítaným a příjemným v hovoru i v obecném životě. Veliké schopnosti, nadání, učnost, ostrovtip jsou výjimkou ve světě, nejsou dány všem a mnozí nedovedou ani těchto výborných vlastností správně posouditi; ale každý ti poví, jsi-li zdvořilý, uctivý či nezdvořákem, ve společnosti druhem příjemným, milým či protivným. Jako kde kdo miluje beránka, jenž bezelstně na nás hledí a tulí se k nám důvěrně, tak přitahuje i zdvořilost srdce každého. Amen.

Neděle III. po zjevení Páně.

Kdo za pluhem kleje, zlé semeno seje.
Přísloví.

Jazyk zlolajný.

Jistý důstojník naříkal si vojenskému duchovnímu, že vojínu je těžko býti křesťanem, zejména důstojníku, protože bez klení a zlořečení nelze mužstvo udržeti v kázni a pořádku. I pravil mu duchovní, že zná setníka, který neklel, nezlořečil a jehož mužstvo poslouchalo na slovo.

„Ó, jmenujte mi toho setníka, abych s ním radu vzal a od něho se tomu naučil,“ vskočil knězi kvapně do řeči důstojník.

„Setník ten jest,“ odpověděl duchovní. „setník karnauský. Ten velel vojinům svým krátce a laťlavě: „jdi,“ pravil jednomu, a on šel; „přiď,“ řekl druhému, a on přišel; a služebníkům svým: „Učiň toto,“ a on to učinil. Co bylo možno setníku u vojinů pohanských, to, myslím, je také možno u vojinů křesťanských.“

Jelikož za dnů našich klejí nejen lidé dospělí, ale i nedospělé děti, bude

jazyk zlolauný

předmětem dnešní promluvy.

*

Klení jest sobě nebo jiným přáti zlého, při čemž často neuctivě užívá jmen Božích, jmen svatých a jiných slov zlých. Zlého přáli sobě samým Židé, když nutili Piláta, aby odsoudil Krista: „Krev jeho na nás a na naše syny!“ Jiným zlého přejeme, voláme-li ve hněvu: „Čert ho vem! Hrom do toho!“

Jako světský soudce neusmrcuje zločince sám, ale dá rozkaz katu, aby ho popravil, tak i ty, človče, křiče: „ať ho hrom zabije, ať ho vezme čert!“, děláš se soudcem a chceš, aby Bůh byl katem tvým. Jaká to opovážlivost!

Víme tudíž dnes jazyka zlolauného *ohavnost* a *škodlivost*.

I. *Ohavnost*. a) Klení je řeč *nemírného hněvu*; z plnosti srdce mluví ústa. Luk. 6, 45.

b) Klení je řeč *pohanů*, nikoli křesťanův. „Ústa jejich jsou plna zlořečení a hořkostí,“ pravil sv. Pavel o pohanech, což bohužel platí dnes i o křesťanech. „Jazykem dobrořečíme Bohu a jazykem zlořečíme lidem; z jedněch úst vychází dobrořečení i zlořečení. Nemá tak býti, bratři moji.“ Jakub 3, 8—11. Král David neproklínal i když mu Semei zlořečil a po něm házel kamením. Ani Kristus nezlořečil, ale pokojně dal se odvésti před soudce.

c) Klení je řeč *pekla*; nenavykej tudíž řeči pekla, chceš-li jednou s anděly věčně chváliti a velebiti Boha.

d) Klení je řeč *bláznův*. Udělá se klením práce lepší? — nebo dříve? — Spojí se to, co se rozbilo, budeš-li klíti a hromovati? — Zejména je nerozumno zlořečiti *němé trávi*. Oslice Balaamova mluvila rozumněji, nežli jednal Balaam.

Ohavnost jazyka zlolajného má na mysli sv. Alois z Gonzagy, podrobil se dlouhému a přísnému pokání proto, že za dětství v táboře vojenském naučil se od vojáků několika zlořečením, jež pak několikrát byl opakoval.

II. *Škodlivost*. Jazyk zlolajný škodí:

a) tvé *cti*, neboť klením prozrazuješ, že nejsi pánem svého jazyka, že nejsi mistrem svého hněvu;

b) tvému *zdraví*; klení je účinek hněvu a hněv škodí zdraví;

c) tvému *hospodárství*, neboť kterak Pán má zehnatí práci těch, jimž ty zlořečíš?

d) tvé *duši* dle slov sv. Pavla: »Zlolajci nebudou vládnouti královstvím Božím.« I. Kor. 6, 10.

Čím více jest nám milovati osobu, které zlořečíme, a čím horší zlo jí přejeme, tím více hřešíme. Kdo sobě nebo jinému tvorů klne a zlořečí, ten ve tvorech zlořečí Bohu.

Námítka: *Navykl jsem klení, nemohu jinak.* — Tím hůře pro tebe! Navykej tedy opaku.

Zamezuj! Sv. Jarolím slyše proklínati jednoho nešlechethníka, pokáral ho, řka: »Psi štěkají pro pána svého a já bych se neměl zastati cti Boží? — Já bych měl mlčeti? — Uchovej mne Bůh! Umřítí mohu, ale slova tvá lhostejně poslouchati nemohu.«

Jistý hospodář hrozně klel. Místní farář nejednou ho napomínal, ale mladý hospodář se omlouval: »Já tomu navykl, nebožtík otec můj klíval také.«

»Daremného návyku třeba zanechatí,« odvětil farář.

»Já při klení na nic nemyslím a pouhá slova nejsou přece hříchem.«

»Ale slova vycházejí ze srdce, a nejsou-li opravdová, jsou směšná. A slova divoká člověka samého

zdivočí, že pak není sebe mocen. Z toho zřejmo, jak pošetilé a hříšné je klení.* — Uprímná slova farářova vzal si mladý rolník k srdci a klení znenáhla zanechal. Učin i ty, zlolajče, podobně! Amen.

Neděle II. v postě.

Žádnému nepravte o tom vidění,
dokud Syn člověka nevstane z mrtvých.
Mat. 17, 9.

Jazyk mlčelivý.

Na prince *Eugenu Savojském* († 1736), vojevůdci rakouském, chtěl jeden vyšší důstojník vyzvědět stůj co stůj plán blízké výpravy válečné. Princ zprvu řeči jeho se smál, ale pak zavedl důstojníka do odlehlého pokoje, kde mu šeptal do ucha: »Můj plán byste tedy rád znal?« — A když důstojník živě přisvědčoval, ptal se ho: »Než, umíte-li pak mlčeti?« —

»Arci že! Máme jazyk svatojanský.«

»To mne, pane, velice těší, proto nyní vezměte na vědomí, že i já umím mlčeti,« pravil důrazně jenerál a pokynem ruky dal důstojníkovi na jevo, aby se vzdálil.

Protože i Pán Ježíš dle dnešního sv. evangelia vybízí k mlčelivosti: »Žádnému nepravte . . . rozjímejme nyní o

jazyku mlčelivém.

*

Mlčelivost je etnost, která drží jazyk na uzdě . . . Všecko poznání lidské zakládá se na pozorování a vnímání toho, co kolem nás se děje a tu člověk mnoho-mluvný, nemaje času k takovému nazírání, vytváří v sobě jen skrovný poklad posudkův. Proto se říká všim právem: »Kdo mnoho mluví, málo myslí a naopak, kdo málo mluví, mnoho myslí.« Kdo málo myslí a mnoho mluví, mluví zpravidla věci plané, neužitečné, ano i špatné. Proto dobré mlčení je lepší nežli špatné mluvení.

Sokrates málo mluvíval a jazyk držel na uzdě. Když se ho ptal jistý mluvka, nemá-li se veliká mlčelivost přičítati na vrub nevědomosti, odpověděl klidně mudrlec: »Nevědomec neumí mlčeti!«

Solon při hostině mlčívál, a když se ho otázal *Periander*, mlčí-li z hlouposti nebo že nemá dosti slov v zásobě, odvětil mu *Solon*: »Žádný hlupec nedovede při hostině mlčeti.«

Poustevník *Arsenius* zachovával přísně mlčení. Když se ho ptali bratři, proč tak málo mluví, odpověděl: »Častěji jsem dříve litoval, že jsem mluvil, ale dosud jsem ještě nelitoval, že jsem mlčel.«

»Mnohé jsem viděl, kteří poklesli mluvením,« dí sv. Bernard, »ale mlčelivostí sotva kdo padl.«

Jeden anglický král — jméno vypadlo mi již z paměti — otázal se kdysi synů svých, zač by Boha nejvíce prosili? — První odpověděl, že za rekovnost, aby všechny národy si podmanil; druhý za sličnost, aby lásku všech si získal, a třetí za mlčelivý jazyk, aby vždy dobře mluvil. A tomuto nejmladšímu odkázal král po sobě vládu i korunu, protože ten umí právě mluvit, kdo se naučil prve dobře mlčeti, neboť ostříhání mlčelivosti je takorůzka potravou duše.

Na otázku, proč *Lykurg* dal tak málo zákonů Lacedaimonským, odpověděl *Charillus*: »Protože těm, co mluví málo, stačí i málo zákonů.«

Jde-li však o věčnou spásu, o dobro naše nebo bližního, pak by *mlčení nebylo na místě*, ano bylo by *nevčasné*. Je tudíž *čas mlčení* i *čas mluvení*. Nemáš mlčeti, jde-li o čest Boží, o čest tvou nebo o dobré jméno bližního; nemáš mlčeti, jde-li o časnou nebo věčnou zkázu, o jeho záchranu a nápravu.

Pes, který neštěká, nestojí za nic, a *pastýř duchovní*, jenž mlčí ke všemu, co daremného děje se v jeho farnosti, *starosta*, který mlčí k nepořádkům v obci, *učitel*, jenž mlčí k nezbednostem mládeže . . . měli by své úřady postoupiti jiným. Rovněž nemají mlčeti *hospodáři* a *hospodyně* k nechvalnému chování své čeledi, nemají mlčeti k jich nočním toulkám, daremným řečem, necudným šprýmům a písním, klení a nadávkám při práci atd. Podobně nemají mlčeti

mistři k výstřednostem svých učňův a tovaryšův, nemají mlčeti *zaměstnavatelé* k nerozváživostem svého dělnictva.

Než pouze ten umí *právě mluvit*, kdo prvé naučil se mlčeti, neboť ostríhání mlčelivosti je potravou řeči. Sv. Řehoř. —

Co však *skryto býti má*, opatrný toho zjevně nepodává, nýbrž ukrývá, lidem necpe; o čem jistoty neví, tvrditi nebo zapírat, vystřihá se, nerci-li, aby na svém stál nebo se přel.

Nemluv vůbec nikdy příliš mnoho. Hospodař slovy i vědomostmi, aby ti snad později látka nevyšla, abys nemluvil, co nemáš, nebo co chceš zamlčet a aby nikomu tvá rozprávka nebylo obtížnou.

Křesťan má ovšem vždy mluvit pravdu, ale přes to vše není povinen, všechno, co ví, vyjevit každému; spíše má v řečech svých býti opatrný a mlčelivý. Povinni jsme před jinými tajiti vše, z čeho by mohl povstati hněv nebo pojití jiné zlo, zejména pak máme věrně zachovati svěřené nám tajemství, leda by odhaleným tajemstvím bylo lze odvrátiti veliké zlo, hroící Církvi, státu nebo lidské společnosti (attentáty, politické vraždy). Také *úředník, soudce, lékař*, každý představený a čeleď povinni jsou zachovati tajemství úřední a služební.

Zpovědník zavázán je k naprosté mlčelivosti, což slove *pečeť zpovědní*.

Nejsi-li úřadem, hodností ani postavením společenským vázán k mlčelivosti, měj přes to vše jazyk za zuby, protože mluvit je stříbro, mlčeti zlato, protože s mlčením nejdále dojdeš.

Ovšem stále přísným mudrcem se tvářiti a mlčeti, když jiní ve společnosti vesele řečmi se baví, poukazuje buď na nedůvěru v sebe, moci též přispěti něčím k zábavě druhých nebo na povržení jinými, jakoby nebyli hodni našeho dobrého slova. Naopak dáti se v proud řeči a nepřipustiti nikoho k slovu, značí povahu domýšlivou či lehkovážnou.

Končím napomenutím sv. Efrema: »Mlčení sobě oblibujme, abychom srdce zachovali čisté a svěřené nám chrám ostríhali ode hříchu neporušený.« Amen.

Neděle III. v postě.

At žádný vás nesvede marnými
slovy . . . Efes. 5, 6.

Jazyk svůdný.

Ptáčníci mají v kleci volavky, aby lákaly ptactvo, a když ptáčekové přiletí, chytají je. A těmto volavkám podobají se hanební svůdníci, kteří bližních svých lákají do pasti ďábelské.

Svůdníkova řeč horší jest nežli meč; mečem tělu hrozí nebezpečí, ale duše zabíjí se řečí.

Slovo svůdné jest šíp, který každého, kdo je slyší, poraňuje.

Svůdníci podobají se včelám, jež sice v ústech nosí med, ale spolu žihadlo, jímž způsobují bolest.

Ďábel svedl Evu, Eva pak Adama, žena Putifarova sváděla Josefa k nečistotě, oplzlí starci Zuzanu k cizoložství, manželka slepého Tobíáše k netrpělivosti, žena Jobova sváděla manžela k zlořečení. Jakož bylo na počátku, tak i nyní. Protože svůdníky všeho druhu hemží se nynější svět, výstraha apoštola sv. Pavla Efeským: »At žádný vás nesvede marnými slovy«, platí i nám.

Jazyk svůdný

bude tudíž předmětem dnešní řeči mé.

*

K sv. *Juliu* mluvil svůdně a úlisně místodržitel Maximus: »Vím, že jsi rozumný a statečný muž, a proto obětuj již modlám. Pokládáš-li to za hřích, beru hřích ten na sebe. Nutím tě, aby se nezdálo, že to činíš dobrovolně.« Ale Julius neuposlechl a podstoupil raději smrt mučednickou.

Nedomnívejme se, že budeme vymluveni, najdou-li se našich přestupků společníci; neboť tím právě pokuta naše ještě vzrůstá. I had byl přísněji potrestán nežli Eva, tato více nežli Adam a Jezabel byla většími pokutami kárána nežli Achab, lupič vi-

nohradu Nabothova. Onaf zajisté všecku tu záležitost zosnovavši, pádu králova stala se příčinou.

Podobně i ty, budeš-li jiným příčinou záhuby, těžších trestů poneseš, nežli ti, kdož tebou k pádu přivedeni jsou. Neboť sám prohřešiti se, nemá do sebe tolik záhubného, jako když jiní ke hříchu tebou přivedeni bývají. (Sv. Jan Zlatoústý.)

Svědce usilují duše nevinné uvéstí v bludy, neuvážujíce, že jich očekává dvojnásobný trest.

Dlouho krouží luňák ve výši, nespouští se s oka vyhlídnutý bod; znenáhla kruhy úží, stane a již šipkou vrhá se na svou kořist — ulekané ptačátko. Dlouho obchází hladový vlk, s železnou vytrvalostí okolkuje, přibližuje se pozvolna a tiše, až konečně vrhá se na ustrašenou ovečku. Tak vede si i svědník, a proto se ho chraň!

Můj spolužák ve studiích gymnasijských byl pilný a bohabojný jinoch. Byv později zlým druhem sveden ke hříchu nečistoty, roznemohl se těžce a umřel bez sv. zpovědi volaje: »Jdu do pekla, ale běda tomu, kdo mne svedl!«

Ústa svědníkova podobají se sodomské studni, plné hniloby a nákazy. Každé slovo je šíp, jenž především poráňuje toho, kdo je slyší a pak ty, kteří je opakují. Svůdce podobá se jedovatému štiru, jenž uškne a jehož jed všecku rozkoš vyhlídnuté oběti stráví, zpustoší a tak zničí nebohrou duši. Pravi-li někdo: »Církev katolická již dávno se přežila, nedbej její příkázání« atd., nevěř mu; je to hanebný svědce. Církev naše je založena na skále a brány pekelné nepřemohou jí.

Dí-li jiný: »Což jsi hloupé děcko, že se bojíš hříchu a pekla . . . jez, pij a užívej rozkoší po libosti své, vždyť jsme jen jednou na světě . . .« mluví-li tak někdo k tobě, nevěř mu; je to nešlechtník, ničemný svědník, jenž by rád duši tvou opojil jedem tělesných rozkoší a ukolébal ji znenáhla v hříšný sen. Ty nejsi zde, abys pouze dle těla žil; nebo budeš-li podle těla žít, budeš také ovoce těla sklízeti.

Proto blíží-li se k vám svědce ať v té či oné podobě, s číší nevěry a rozkoše, s tou nebo jinou řečí, mějte se bedlivě na pozoru.

Na jednom ostrově u Sicílie byly prý v báječném starověku mořské bohyně, jež libezným zpěvem lákaly k sobě plavce a přilákané pojídaly. Když bloudící *Odysseus* měl plouti mimo ně, zacpal druhům svým uši voskem a sám dal se přivázati k stožáru; jen tak unikl jejich nástrahám. Podobně jednejme i my; dle Písma sv. opleťme uši své trním, aby neslyšely řeči svůdných, aby nedaly se svéstí marnými slovy. Amen.

Neděle II. po velikonocích.

Kterýž hříchu neučinil, aniž jest nalezena lest v ústech jeho.

1. Petr 2, 23.

Jazyk lstivý.

Rabbi *Jehuda* provolával kdysi na náměstí, že má doma vzácný lék, který jeví zázračné účinky. Když pak mnozí se dotazovali na vlastnosti podivného léku, vychvaloval jej rabbi na výsost. I líbila se mnohým řeč jeho a za nedlouho byl dům Jehudův obklopen četným davem lidí chudých i bohatých, prostých i vznešených, mladých i starých, chorých i zdravých. Všickni žádali zázračného léku. Protože zástup nemohl se vejíti do domu, otevřel rabbi okno, nachýlil se z něho ven a otevřev žaltář Davidův, četl ze žalmu 33. verš 13. a 14., jenž zní: »Který jest člověk, jenž žádostiv je šťastného života a chce viděti dny dobré? — Zdržuj jazyk svůj od zlého a rty tvé ať nemluví lsti!« — »Hle, toť ten vzácný lék, který vám nabízím,« dodal rabbi Jehuda. »Užívejte ho svědomitě a zakusíte plnou měrou podivuhodných jeho účinkův!« —

Lék rabbiho Jehudy nepozbyl dosud svých vzácných účinkův. Ježto však lidé za dnů našich užívání léku tohoto zanedbávají, uvedu vám jej znova na paměť. Kdo jsi tedy žádostiv šťastného života a chceš viděti dny dobré, *zdržuj jazyk svůj od zlého a rty tvé ať nemluví lsti*. Jelikož apoštol sv. Petr mluví v dnešní epístole o jazyku bezelstném, jakých málo, uvažujeme o jeho pravění opaku —

o jazyku lstivém.

Tataři měli v moskevském Kremlu vlastní dům, v němž bydleli tatarští vyslancové, což velkokněžnu *Žofii* velice mrzelo. I vymyslíla si lest. Podplatila velkými dary manželku tatarského chána *Achmata* a psala jí, že měla vidění, aby na tom místě, kde stojí dům tatarský, vystavěla kostel a proto aby jí dům ten přenechala. I splněno přání *Žofiino*, dům zbořen, ale Tatarům žádného místa v Kremlu nebylo již popřáno.

1. Lest je tajný úklad, zdánlivě nevinný, nezřídka spojený s lichocením, aby někdo nevěda a nechť jako sám sebou vykonal, co se hodí lstivému. V tomto úkladném a umělém provedení zámyslů svých zakládá se právě lest.

Pročež může býti lest obsahu mravného i nemravného, *dovolena* tudíž i *zapověděna*, tak jako každá chytrost, jejíž obzvláštní druh je právě lest. Lest stojí oproti všemu násilí jako hrubému provedení svého úmyslu, libujíc si v jemnosti a tajnosti a spoléhajíc více ve vnitřní moc ducha, nežli ve vnější moc těla.

Pověstny jsou některé lsti vojenské. Stává-li se lest zvykem a to zlozvykem, slove pak *lstivost*.

Hanebné lsti se dopustili: *Đábel* v ráji, *Kain*, vy-lákav *Abela* do polí, *Laban* oproti *Jakubovi*, *Rebeka*, *Dalila*, *David*, *Absolon*, *Herodes*, *Jidáš* a j. v.

2. *Lest škodí nám i jiným*. *Aman* lest svou proti *Mardocheu* a *Židům* zaplatil na šibenici; nepřátelé *Danielovi*, že uvržen byl do jámy lví, potrestáni jsou smrtí. *Starci*, kteří obvinili *Zuzanu*, ukamenováni a *Jidáš* se oběsil. *Ananiáš* a *Safiře* bylo volno ničeho v oběť nepřinášeti a tak by byli jednali bezelstně. Poněvadž však lstivě ukryli něco peněz, nedosáhli ovšem ovoce štědrosti, nýbrž klam svůj zaplatili pokutou smrti.

Cařihradský patriarcha Focius, pruský král *Bedřich II.* a *Napoleon III.* byli mistrové lsti a skončili bídně. —

3. *Lest je dovolena* toliko k zamezení úkladův a k obhájení sebe ve válce. Tak jednali lstivě *Abraham* a *Isák* s manželkami svými, *Josue* ve válce, *Joab* a žena z *Thekua* (II. Král. 14, 1—33) i *Šalomoun* král

při rozsudku. Judita lstí přemohla Holoferna a Michol lstí zachránila Davida, když ho pronásledoval Saul.

Jistý Arab měl velmi krásného koně, za nějž mu kníže kmene Doher nabízel velké peníze; ale majitel nechtěl mu ho prodati. I vymyslel si kníže lest. Znetvořil si obličej, oblékl se v rozedraný šat, podvázal si nohu a poskakoval o jedné jako ubohý mrzák. Tak čekal vedle cesty, kudy vlastník koně jeti měl. Když přijížděl, prosil ho přestrojený mrzák o smilování. Když pak ho jezdec chtěl vzít na koně, pravil, aby mu pomohl. Ale sotva že vlastník sestoupil, skočil kníže rychle na koně a zvolal: »Teď jest kůň můj: tvůj byl!« —

Arab volal za knížetem a když tento stanul ve vzdáli, prosil ho, aby nikomu neřekl, jak přišel ke koni, aby snad skutečný mrzák, jakým se kníže tvářil, nebyl někdy od něho oslyšen. Hluboce dojat, seskočil kníže s koně a objav vlastníka, vrátil mu koně, pozval ho k sobě, vyčastoval skvěle a po celý život žil s ním v upřímném přátelství.

Střežme se bedlivě lstivosti, varujme se podvodu a klamu; lstivými slovy nikoho ku škodě nepřivádějme, šalbou žádného neuvozuje v nebezpečí, aby o každém z nás, jako kdysi o Nathanaelovi, platila slova Kristova: »Ejhle, pravý Israelita, v němžto není lsti!« Amen.

Neděle III. po velikonocích.

Aby v tom, v čem utrhají vám jako zločincům, spatřující dobré skutky vaše, velebili Boha v den navštívení.

I. Petr 2, 12.

Ohavností u lidu jest utrhač.

Přísl. 24, 9.

Jazyk utrhačný.

Z bitvy u Schönberka, nedaleko Řezna, kdež 3000 Čechův, zrazení byvše od svých německých hejtmanův, ačkoli podlehli, velmi hrdinsky bojovali, probila se jen malá část vojska českého, mezi nimiž byl také statečný rytíř *Libák z Radoresic*. A tu potom v Če-

chách někteří nešlechtníci rytíře Libáka nařkli, že by byl z bitvy utekl a jinak ještě choval se nečestně. On však je pohnal k soudu z uražení na cti, a na soudu seznáno, »že jest on, Libák, vozy šikoval, lidi do bitvy vedl, je řídil a při té bitvě byl od počátku až do konce i všemu dosti činil, co hejtmanu v takové potřebě učiniti náleží.« (Palacký, Dějiny nár. českého.)

Vzácným statkem člověka je *čest*, a hřeší tudíž těžce, kdo bližního o čest olupuje, *na cti mu utrhá*.

Kterak se to děje, povím dnes.

*

Bližnímu na cti utrhá, kdo *skutečné jeho poklesky*, ale *beze všeho práva, odkrývá*; tedy tajné vady odhaluje, špatné úmysly podkládá, dobrých vlastností jemu upírá, zásluhy snižuje, umlčuje, jich neuznává.

Katechismus sněmu tridentského vykládá utrhání na cti takto: Když někdo v tajnosti spáchal něco, což, kdyby vešlo ve známost, zkrátilo by a zhanobilo jeho pověst, takovouto věc kdyby někdo roznášel, kde, kdy a komu toho není zapotřebí, ten právem nazývá se *utrhač*.

Synové Labanovi utrhali Jakubovi, řkouce: »Pobral Jakub všecko, co bylo otce našeho, a z jeho statků obohacen jsa, učiněn jest slavným.« I. Mojž. 31.

Knížata amonitská utrhala Davidovi, že přišel slídit do města jejich. II. Král. 10, 3.

Absolon utrhal na cti otcí svému Davidovi, že špatně soudí lid.

Aman utrhal Židům u krále Asvera, že potupují královská nařízení. Esth. 3, 8.

Fariseové utrhali na cti P. Ježíši, že je Samaritán a zlého ducha má (Jan 8, 48), že není z Boha (Jan 9, 10), že je hříšník (Jan 9, 34), přítel publikánův a hříšníkův (Mat. 11, 18).

Kdo dobrou pověst bližního zakaluje, podobá se draku, jenž ohonem svým všecko očaruje; tak na cti utrhač bičuje bližního zřejmě i tajně, trhá s něho všecku vážnost, že se nezdá již býti takovým, jakým dříve byl. Špatný to malíř, který, aby obraz jeho předčil nad jiné, hází po ostatních blátem nebo je pomaže.

Jak podle jest utrhati jiným, aby vlastní sláva byla skvělejší, jak nespravedливо, jiných oloupiti, aby vlastní zámožnost byla tím hojnější.

Na cti utrháni je *hanebno* a *škodlivo*. Jest hanebno, neboť utrhač je *horší zloděje*. Peníze, zboží bližnímu krásti se stydíš, a dobré jméno mu brátí se nestydíš? — Ty chceš soudcem býti jeho jednání? ... proč saháš do práv božské velebnosti? — Netroufáš-li si to ono říci bližnímu do očí, styď se mluvití totéž za jeho nepřítomnosti. Kdo jiným utrhají na cti, jsou zákeřníci, kteří za křovím číhajíce, minojdoucím vrážejí nůž od zadu do těla.

Utrháni na cti je *škodlivo*; utrhač jednou ranou zasazuje *tři*; první tomu, komu na cti utrhá, druhou tomu, kdo utrhačství ochotně a rád poslouchá, a třetí sobě. Jest tudíž utrhačství kopím nejostřejším, jež poráží tři — ranou jedinou.

Z utrhačství pochodí nenávisť, nepřátelství, nevornost a četné hříchy jiné.

Konečně Bůh dopouští, že utrhač sám v tytéž nebo ve větší ještě *hříchy* upadá, které o jiných byl rozhlásil.

Často stačí na zlehčenou bližního jediné »ale«, nedokončená věta, pokrčení rameny, potřásání hlavou.

Hipponský biskup sv. Augustin měl ve své jídelně nápis: »Kdož by nepřítomným na cti chtěl utrhati, nesmí u mého stolu obědvati.«

Omluvy utrhačův:

1. *Myslí jsem to dobře.* — Ale škoda, kterou jsi způsobil, dobrým míněním se nenapraví.

2. *Co jsem řekl, je čistá pravda.* — Tím hůře, jestli ji bez podstatné příčiny a beze všeho práva odkrýváš.

3. *Utrhačství jsem již odvolal a další rozšiřování jeho zakázal.* — Zašij všem lidem ústa, sebež perí za větru rozletlé.

• *Spasitelné prostředky:*

Kdo miluje bližního jako sebe, nebude mluvití o něm, co by nechtěl, aby o něm se mluvilo. Kdo je si jasně vědom svých vad a poklesků, nemluvívá zpravidla o chybách svých bližních, ano varuje se pilně lidí, kteří rádi utrhají na cti. Proč? — Slovo dá slovo,

a kdo rád poslouchá utrhačství, stává se sám brzy utrhačem.

Učený a zbožný *Suarez* nemohl slyšeti utrhání na cti a bylo-li ve společnosti někomu na cti ubližováno, povstal ihned a pravil: »Buďte ustaňte od takových řečí nebo dovolte, abych odešel.«

Tak rozhodně jednejme vždy i my, neboť nebude-li ochotných posluchačů, nebude ani na cti utrhačův. Amen.

Neděle IV. po velikonocích.

Budiž každý člověk rychlý k slyšení,
ale zpozdilý k mluvení. Jak. 1, 19.

Mnohomluvení nebývá bez hřichu.
Přísloví 10, 18.

Jazyk žvavý.

Frygický král *Midas* měl dlouhé uši. Hanbě se proto, ukrýval je pečlivě delší vlásenkou. Nemoha jich však ukryti před holičem, zakázal mu pod trestem smrti, aby nikomu, co viděl, nevyjevil. Žvavý holič boje se jednak o život, jednak nemoha mocnému puzení navyklé tlachavosti odolati, vyhrabal si v zemi jamku, a když nesměl do ucha lidského, šeptal do té jamky několikráte za den: »Král Midas má dlouhé, oslí uši; dlouhé, oslí uši má král Midas.«

Tomuto tlachavému holiči podobá se na tisíce holičův i neholičův. Protože dle dnešní sv. epistoly má býti každý z nás rychlý k slyšení, ale zpozdilý k mluvení, a že mnohomluvení nebývá bez hřichu, promluvíme dnes

o jazyku žvavém.

*

Jazyk žvavý je *protivný, škodlivý a nebezpečný.*

1. Tlachal bývá protivný, dotěrný člověk, který stále mluví, co mu právě slina přinese na jazyk, jen aby mluvil. Soudek svůj načne zpravidla řečmi ledabylymi, které hodí se k řeči jako pěst na oko; leč to mu nevádí pranic. A byť mu i někdo zarazil stavidla

na chvíli, vydá to pramálo; žvavec hovoří dále, páte přes deváté, třesky, plesky; jazyk mu jde jako mlýnské kolo, tak že ani chvíli nedá mu zaháleti. Žvanil věčným tlachem věru obtěžuje kde koho.

Když mladý Polydor chtěl se u Demosthena učití řečnictví, žádal na něm Demosthenes *dvojnásobného platu*, a když mladík se tomu divil, pravil mu řečník: »Proto žádám dvojnásobného platu, že dvojnásob bude mně se namáhati. Nejprve tě musím naučiti mlčeti a pak teprv mluvití.«

Za celý Boží rok naštěbetá toho vrabec až do omrzení, slavík však jenom časem zpívá, a proto zpěv jeho tím vzácnější. Podobně brzy omrzí tlachal, jenž stále mele svou, třeba by to nestálo za nic. — Straka, naučí-li se několika slovům, žvatlá je stále, a ačkoli neví, co povídá, žvatlá je přece; rovněž tak vede si i žvavec.

Kdo myslí a méně mluví, toho každý rád vyslechne, když jednou promluví; nebudeť slovo jeho plané.

2. *Žvavý jazyk je škodlivý.* S řečí je to jako s vínem; mnoho vína škodí, mnoho řeči ještě více. Datel v zobáku nosí svou záhubu.

Jakub Krčín z Jelčan, vrchní správce všech panství Viléma z Rožmberka v XVI. století, byl velký žvavec, který svým jazykem natropil mnoho svárů.

Paní Anna *Licková* z Kralovic žila v XVI. století. Takto neubližovala sice nikomu na těle ani na zdraví, ale co slyšela a věděla, u sebe nedržela a rovným sobě družkám povídajíc, celé okolí na několik mil cesty zásobovala rozličnými novinami. Pěkně se poslouchaly noviny ty od lidí zahálčivých a ledajakých; ale osoby, jichž se týkaly, trpělivě jich nenesly. A proto bývala Anna často u soudů.

3. Jazyk žvavý je *nebezpečný* v rodině, v úřadě i ve státě. Tlachala svrbí jazyk a proto ničeho nezamlčí, neudrží; co stalo se v té oné domácnosti, všecko vyzvoní a vrátí-li se jeho povídání k němu náhodou zpět jako ozvěna, diví se, kdo že to »roztroubil«. Svěřil tajemství pod pečeti mlčelivosti jenom staré tetě, ta zas to vyprávěla Bětě a Běta roznesla to po všem světě. Žvavec neudrží ani tajemství *úředního*, vyžvatlá, co

nemělo nikdy vyjít na jevo; nezachovává ani tajemství státního, jež s ním bylo sděleno jako »zcela důvěrné«.

Jak nebezpečna je žvavost, toho dokladem jsou mnohé vzpoury, zejména vzbouření *chodské*.

Koncem XVII. století soudil se soustružník *Matěj Just z Domažlic* s měšťany domažlickými, za kterouž příčinou častěji docházel do Vídně, ano vymohl si po několikráte u císaře slyšení. Zkrátka, Just proces vyhrál. Po té chodil po okolí domažlickém, všude vyprávěje o svém osudu; dále, jak byl se synem u císaře a jak císař pán rozprostřel přes ně svůj plášť, řka: »Jděte, vy jste vyhráli!« Také vykládal, že byl ve Vídni tázán: »Co dělají Chodové? — Oni mají nyní asi dobrou vrchnost, že se ani nezmiňují!« Tou a jinou řečí zavedl Just Chody s panem z Lamingeru do *sporu*, který však skončil pro Chody smutně; když prohráli, vzbouřili se, načež těžce jsou potrestáni na statech i na hrdlech.

Jistému tlachalovi dal sv. Bernard tuto radu: »Važ slova svá, prvé než je pronášíš. Připomínej sobě, že sama přirozenost učí tě mlčelivosti, neboť proto dal nám Bůh dvě uši a jazyk jeden, abychom více slyšeli, nežli mluvili.«

Mnohomluvení nebývá bez hříchu, pročez »polož, Hospodine, stráž ústům mým a dvěře vůkol rtům mým.« (Žalm 140, 3.) Amen.

Na nebe vstoupení Páně.

A Kristus trestal	nevěru jejich
a tvrdost srdce.	Mar. 16, 14.

Jazyk káravý.

Pán Ježíš činil tak právem, když trestal či káral nevěru učedníkův a tvrdost srdce jejich, že nevěřili těm, kteří jej viděli vzkříšeného. Ale mnozí lidé činí tak neprávem. Ano jsou tací, kteří nemají nic jiného na mysli, nežli kárati, po případě tupiti a hanobiti kde koho a cokolivěk, takže vytýkavost stává se jim návykem.

Tu jde takový věčný karatel do kostela na kázání, aby pak doma nebo v hostinci mohl na kněze se »kásati« a o náboženství nepěkně mluvit. Jindy kráčí do schůze, aby tam povstal proti každému návrhu, nikoli z důvodů věčných, nýbrž ze zásady, všemu odporovati. Tu chvátá do přednášky, aby ji pak zkritisoval a nectně »ztrhal« v novinách. Cestuje, aby v cizině vše káral, a vrátí se domů, aby ve vlasti haněl užitečná zařízení domácí.

Horším bývá, vytýkáme-li jinému chyby, které máme sami a snad hojnější měrou, nežli náš bližní. Již Diogenes pravil: »Kdo jiného v něčem kárá, musí v tom nejdříve sám sebe co nejprísněji kárati.« —

Uvažujme tudíž dnes

o jazyku káravém, vytýkávém.

*

Viděl-li sv. Tomáš z Villanovy na některém bratru chybu nějakou, tu nejprve uložil si pokání sám, aby Bůh kleslému propůjčil své milosti, načež teprv káral spolubratra. I nelze ani vyličiti, jak mnozí takovým způsobem život svůj napravili a k povinnostem svým se navrátili.

Kárání je naší povinností, neboť láska křesťanská přikazuje, abychom bližnímu, seč jsme, k spáse napomáhali, bloudícího ode zla odvraceli a v dobrém utvrzovali.

Sv. Augustin, když posluchači jeho se horšili, že často kárá jejich nepravosti, pravil jim: »Napravte život svůj a pak i já napravím řeč svou.«

Lot káral Sodomské, Ruben bratří, Nathan krále Davida, Jan Křtitel krále Heroda.

Povinnost bratrského kárání ukládá nám Písmo sv. a zákon přirozený: »Zhřešil-li bratr tvůj, jdi a pokárej ho mezi sebou a jím samým (mezi 4 očima); uposlechně-li tebe, získal jsi bratra svého. Pakli tě neuposlechně, přijmi k sobě ještě jednoho nebo dva, by v ústech dvou nebo tří svědků stálo každé slovo. Pakli jich neuposlechně, pověz církvi; jestliže pak ani církev neuposlechně, budiž tobě jako pohan a publikán!« Mat. 18, 15—18.

»Kdo odvrátí hříšníka od bludu cesty jeho, vysvobodí duši jeho od smrti a přikryje innožství hříchův.« Jak. 5, 19.

Duše lidská je zajisté vzácnější těla; je-li naši povinností, abychom bližnímu pomáhali v bídě tělesné, tím více jsme k tomu zavázáni, sevřen-li bídou duševní.

Chybujícího napomenouti má nejen jeho představený, nýbrž každý, kdo k tomu je způsobilý a oprávněný. Při bratrském napomenutí žádá se, aby jisto bylo, že bližní zhřešil nebo že zhřeší, ocitna se ve hříšné příležitosti. Každé *bezdůvodné* pokárání by jenom roztrpčilo.

Dále je třeba, aby z napomenutí svítala *naděje nápravy*, jinak bylo by vše zbytečno a k zbytečnosti není vázán nikdo. Konečně, aby napomenutí chybu-jícího bylo ke spáse potřebno; neboť napravil-li se již nebo je-li místo nepříhodné, čas nepřiměřený, nehřešíme mlčíce, což zejména je dovoleno podřízeným oproti chybám představených. Bližního kárejme podle řádu Kristem stanoveného nejprve v soukromí, potom před *svědky* a konečně staň se oznámení představenému, vrchnosti. Postačí-li napomenutí soukromé, netřeba povolávat svědkův. Chybujícího napomínej *šetrně, mírně a opatrně*, nikoli urážlivě a pánovitě. vyčkáváje chvíle příhodné a zření maje k zevnějším okolnostem podle slov apoštolových: »Bratří, napomínejte v duchu tichosti!« Galat. 6, 1.

Nemá-li bratrské napomenutí žádného úspěchu, nastává povinnost dáti bližního napomenouti vrchností, představenými.

Pohříchu nedovede káratí každý. Výtka je jako déšť; mírná prška osvěží celou přírodu, kdežto prudký déšť obilí utluče; liják tedy škodí, mírný déšť však prospívá. Hrubým slovem, ostrým zakřiknutím, tvrdou domluvou chybu-jícího jen roztrpčíš, popudíš a v jeho chybě snad dokonce zatvrdíš. Ale vlídnou řečí více získáš nežli sečí. Moudrý karatel zaobalí tudíž pokárání v jemnou formu, že domníváš se býti přátelsky poučován, nikoli kárán.

Aragonský král *Alfons*, proslulý zbožností a duchem právě křesťanským, navštívil kdysi na cestách

rytíře, který vedl život pohoršlivý a daremný. Na odchodu pravil mu král: »Rytíři! Vy jste mne velmi siavně uvítal a čestně přijal. Děkuji vám za to. Ale za několik dní přijde Král králův, aby u vás slavil vánoce. Ozdobte k přijetí jeho své srdce rovněž tak pěkně, jako jste vyzdobil zámek svůj pro mne!« A rytíř ten, uposlechnuv tak laskavého napomenutí, dal se na pokání.

Car *Mikuláš I.* zpozoroval při vojenském cvičení u jednoho pluku velké chyby v postavení vojska. Příklusav k plukovníkovi, vytýkal mu jeho pochybení a končil domluvu takto: »Štěstí pro vás, pane plukovníku, že sám car Mikuláš dnes velí a nikoli velkokníže Mikuláš; ten by vás najisto poslal do vězení.« Slova ta účinkovala na plukovníka více, nežli by byla způsobila největší přísnost.

Arcibiskup pražský *Alois Schrenk* i tehdy, když někomu cosi nepříjemného musil říci, volil taková slova, jež nezanechala bolestného dojmu.

Mnohý člověk ve výtkách zrovna chodí i není divu, zanevře-li pak na lidské pokolení. To bývá zásluhou nemoudrých vytýkavých jazyků.

Co si vezmete z dnešní řeči domů na památku? — Alespoň tyto dvě věty: Nebudu již nikdy vytýkati nic bližnímu nelaskavě, nerozvážně, a sám chci výtky a kárání jiných přijímati ochotně a trpělivě. Čím více bude mých pokoření a útisků, tím více zazáří má etnost zde a jednou na věčnosti. Amen.

Neděle VI. po velikonocích.

Buďte opatrní a bděte na modlitbách.
I. Petr 4, 7.

Nebývej kvapný jazykem svým.
Sirach 4, 34.

Jazyk ukvapený a opatrný.

Jistá matka dala synu, jenž ubíral se do světa na zkušenou, *tři špendlíky* na cestu.

»První,« pravila, »zapíchni si do měšce, abys mnoho neutrácel; druhý upevni na prsa, abys vždy

obhájil srdce svého proti nástrahám, a třetí *připni k ústům*, abys nemluvil nepředloženě, ukvapeně.«

Matky křesťanské! Kéž byste s podobnou náradou posílaly děti své do světa!

Jelikož zejména mladí lidé mluvívají ukvapeně, takže jazyk předchází před rozumem, poněvadž sv. Petr v dnešní epištole vybízí nás k opatrnosti a moudrý Sirach napomíná: »Nebývej kvapný jazykem svým,« rozjímejme dnes o *jazyku ukvapeném a opatrném*.

*

Původce a zakladatel klášterů na východě, sv. *Pachomius*, navštívil kdysi v průvodu dvou prostofekých učedníků jistého poustevníka na poušti.

Poustevník chtěje tyto řeholní nováčky trochu pokárati, pravil k svému hosti: »Těším se, že jsi vzal s sebou tak »hovorné« učedníky.« To »hovorné« myslil ironicky. Jemuž odpověděl opat Pachomius: »Jsou to jinak dobří učňové; pouze tomu jsem nerad, že *vchod do přibýtku* jejich není ohrazen žádnými dveřmi,« narážeje tak na slova žalmisty Páně: »Polož, Hospodine, stráž ústům mým a dvěře vůkol rtům mým.« Žalm 140, 3.

Člověk moudrý pomlčí do času, ale nedočkavý a ukvapený nezachovají času. Kvapný v řeči, kvapný ve všem. Protože kvapky mívají hapky, doporučuje se ústa zapnouti, ale oči napnouti; pak se najisto neunáhliš slovení. Kdyby lidé kupovali řeč, ne tak mnoho ani ukvapeně by mluvili, ale slov by vážili. »Všechn duch svůj vynáší blázen« (vše, co ví, povídá), »ale moudrý odkládá a schovává napotom.« Přísloví 29, 11.

Když tedy třeba mluvití, mysl předcházej jazyk, nikoli naopak, aby pak nebylo nutno odvolávati.

Kdysi shromáždilo se kolem sv. Antonína, opata, mnoho poustevníků z thebaické pouště v Egyptě. Za vážného rozhovoru došlo i na otázku: »Která ctnost je nejpotřebnější k pokroku na dráze dokonalosti?« — Jedni pravili, že bdění a modlitba, druzí — pohrdání statky pozemskými, někteří doporučovali lásku k samotě, jiní milosrdnost . . . a tak měla každá ctnost svého chvalořečníka a zastance. Naposled promluvil

sv. opat Antonín tato slova: »Ovšem, mají všechny ctnosti svou chválu i zásluhu; já však jsem z četných případů, v nichž poklesli mnozí, nabyt zkušenosti, že *opatrnost* je ta ctnost, na kterou se tážete; ona zajisté všeliké jiné ctnosti zachovává, všechny ctnosti spravuje a ke všem napomáhá. Schází-li tato, člověk snadno poklesne.«

Opatrnost v řeči záleží v tom, že umíme řídit jazyk svůj dle předpisů zákona Páně a víme, co a jak, kdy a proč mluvit, co a jak i kdy smlčeti sluší. Opatrnost velí, bychom se neukvapovali v řeči a byli zpозdili k mluvení; dále, bychom nevěřili hned všemu a každému a často úsudek svůj zadrželi, až by se nám věc se všech stran objevila zřejmě a jasně byla vyzkoumána. Přísloví 29, 11.

Český pán *Jan z Lobkovic* napsal: »Cokoli chceš mluvit nebo činit, rozvaž a rozmysli dobře a pomysli na konec, co by z toho mohlo ať dobrého ať zlého po-
jít, bys toho později nepykal. Nebo často se přihází, kdo něco mluví nebo činí, nemysle na konec, že toho potom pyká a že by to rád napravil, ano již bude marno i pozdě to napravovati, co se stalo nebo mluvilo.« — Kámen, ptáka z ruky a slovo z úst. Slovo vypustiv a vodu rozliv, nikdy nechytíš.

Opatrnost je tedy vědomost věcí, kterých si máme žádati a kterých dlužno se varovati. Kdož nabyt opatrnosti — vykládá sv. Basil — neodchýlí se nikdy od povinnosti a ctnosti a neklesne do bezedna nepravosti. Opatrnost je veslo při plavbě života. Co vůdce jest voji, toť opatrnost křesťanu. Mnozí svatí a zbožní křesťané, ano i někteří pohané schvalovali opatrnost a byli sami *opatrní v řeči*; tak sv. Cyprian, sv. Isidor, sv. Bernard, sv. Efrém, Aristoteles, Pythagoras a j. v. Vzory k následování v jazyku opatrném jsou nám zejména někteří světci z prvních dob křesťanských. Známý obrance víry a mučedník sv. *Justin* byl tázán na soudě, kde křesťané obvykle se scházívali. Byla to otázka velmi choulostivá, na niž přímá odpověď mohla křesťanům býti záhubná. Sv. Justin opatrně zamlčel pravdu, aniž by byl selhal. Vyznal totiž, kde přebývá sám, i dal na srozuměnou, že kdekoli prodlévá křesťan, tam že může býti chrám Páně. »Což myslíš,«

pravil soudci, »že vždy na jednom místě se shromažďujeme? — Bůh není v jednom okrsku uzavřen, nýbrž na každém místě přítomen a proto všude můžeme se Jemu klaněti.«

Sv. biskup Cyprian, jsa vyzván od prokonsula Paterna, aby udal jména svých kněží, odpověděl: »Zákony křesťanské netrpí udavačův a proto nesmím svých kněží udati; ale hledejte a najdou se!«

Ejhle, vzory jazyka opatrného!

Sv. Vincenc Paulanský bral vždy radu s křesťanskou opatrností a učinil si pravidlem, nedávati nikomu odpovědi dříve, nežli pohleděl na obraz Ukřižovaného, v jehož slovech nebo skutech hledal opory.

Podobně jednejme i my, majíce stále na paměti výstrahu moudrého Siracha: »Nebývej kvapný jazykem svým.« Sir. 4, 34, jakož i napomenutí apoštola sv. Petra: »Buďte opatrní a bděte na modlitbách.« I. Petr 4, 7.

Křesťanská opatrnost nepřipustí zajisté, aby, kdož jsou jí dbalí a bedliví, něco mluvili nebo činili, co by jiným bylo na škodu (sv. Efrém). Amen.

Neděle III. po sv. Duchu.

Tento přijímá hříšníky a jí s nimi.
Luk. 15, 2.

Jazyk kousavý.

Jazyk kousavý jeví se zpravidla jízlivým vtípem; v člověku to vě, vnitřní zloba nedá pokoje, až si konečně odlehčí. Jako kousavý pes chytne za lýtko a škube maso nežli se naděješ, podobně vede si jazyk kousavý; dravými žerty, zlomyslnými poznámkami svádí tě v rozčilení, ne-li do hněvu.

Jazyk kousavý kamarádí obyčejně se závistí, škodolibostí a s jinými neřestmi; dobírá si kde koho, otírá se o každého bez příčiny, bezdůvodně. Toho prohlašuje za lakomce, jiného za pokrytce, třetího za hlupáka, čtvrtého za hříšníka.

Jazykem kousavým vyznačovali se zejména Fariseové a zákonníci oproti Kristu, jak toho i dnešní

evangelium je pádným dokladem: »Tento přijímá hříšníky a jí s nimi.« Jako by řekli: Vrána k vráně sedá, stejný stejného si hledá.

Jelikož jazyk *kousavý* již mnoho zlého natropil ve světě, učiníme si jej předmětem dnešní úvahy.

*

Řeč kousavá dráždí člověka k hněvu, působí rozbroje, tak že pravdu má přísloví: »Více bolívá od jazyka, nežli od meče.« A přijde-li kosa na kámen, pak je zle; pak lítají jiskry na vše strany. Žádná hádka nebývá provázena větší zlobou, urputností a houževnatostí, nežli spor dvou kousavých jazyků. Zvíře kousne, had uštíkne; podobně i kousavý jazyk bývá pln jedovatosti.

Kousavý jazyk projevuje se ostrými slovy, uštěpačnými výtkami, posměšnými poznámkami, které uvádějí osobu takto týranou v rozčilení, někdy dokonce v zoufalství.

Kdo rád jiného si dobírá a dělá si z něho dobrý den, kdo vybírá si za terč svých nevázaných vtipů lidi popudlivé, skončí nezřídka špatně. Uražený, v němž vše jen vře, dělá na oko jako by kousavá řeč jeho ani se netýkala, ale při tom přemýšlí o pomstě, která někdy končívá hrozně.

Proto ve společnostech a na besedách nevybírej si nikdo některou přítomnou osobu za terč vtipů svých, jelikož každé ostřejší slovo mohlo by se dříve nebo později proměnit v meč, jenž by zranil hlavu tvou. Odstrašujících příkladů najdeš drahně v knihách i v životě.

Jeden portugalský voják, obléháje město a nemaje již náboje — kulky, vytrhl si zub a jím nabyl ručníci proti nepříteli. Podobně užívají i mnozí lidé zubů svých, aby jimi poranili bližního.

Čím špičatější střela, tím snáze a hlouběji zaráží se do těla; a čím je ostřejší, kousavější slovo, tím více proniká do srdce. Proto všim právem se říkává, že jazyk, ač je bez kosti, *kosti láme*.

Jedovatý had jakživ tolik zla nenatropil, co někdy zlý jazyk za čtvrt hodinky.

Když sv. *Ignác z Loyoly* vracel se z pouti jerusalemské, našel v přístavu dvě lodi, jež se chystaly k odplutí do Itálie; jedna byla veliká a úpravná, druhá malá a chatrná. Ignác chtěl odjeti k vůli bezpečí na veliké lodi, leč majitel její odbyl ho zkrátka a kousavě: »Světeci nepotřebují lodi jako lidé obyčejní; oni chodí po moři jako po zemi.« I musil Ignác za vděk vzít i s lodí malou a chatrnou. Ale tato zpuchřelá lodička doplula bez pohromy do Itálie, kdežto velký koráb, patřící bohatému Benátčanu, cestou se ztroskotal.

Kousavý jazyk zpravidla málo mluví a dlouho mlčí; ale když pak otevrou se ústa, vyražejí z nich divá slova, jež pobouří celé okolí.

Souboje a jiných nepravostí bývá jazyk kousavý často příčinou; nezřídka dohání i k sebevraždě. Zle řádívá také kousavost v domácnostech, poněvadž jí nebrání mez slušnosti; tam seká strana proti straně bez oddechu od rána do noci; žádný nechce povolit, každý chce mít slovo poslední.

Musíš-li bližnímu něco vytknouti, pověz to klidně beze slov kousavých; jeť kousavost dvousečná zbraň, která se může snadno obrátit proti nám samým. Některé děti, rozzlobíš-li je, kousají; nastaviš-li jim vlastní jejich ruku, kousnou i do ní.

Podobně bývá i s jazykem kousavým; ač chce škodit pouze jinému, škodívá zpravidla sám sobě nejvíce. Slovo není šíp, ale horší nežli šíp, kterým drahně neštěstí bylo již zaviněno.

Jako vlna řeky nazpět se nenavrací, tak i slovo nejde zpět do úst, a proto rozvaž, co mluvíš. Končím známým výrokem moudrého Siracha: »Blahoslavený muž, kterýž nepoklesl slovem úst svých.« Sir. 14, 1. Amen.

Neděle V. po sv. Duchu.

Hrozeb pak jejich nedbejte.

I. Petr 3, 15.

Jazyk neohrožený.

»Neslušíť tobě, mít manželku bratra svého!«, tak mluvil neohrožený jazyk sv. Jana Křtitele králi Herodovi.

Apoštolové *Petr* a *Jan*, jimž zapověděli knížata kněžská, aby nemluvili a neučili ve jménu Ježíšově . . . odpověděli: »My nemůžeme nemluvit toho, co jsme viděli a slyšeli.« Sk. ap. 4, 18, 20.

Tak *neohroženě mluvíme i my*, když toho žádá zákon Boží, když to naší svatou povinností, hrozeb lidských nedbajíce . . .

Jazyk neohrožený

budiž dnes naší úvahou.

*

Boleslav II., král polský, ačkoli byl ženat, páchal veřejně největší hanebnosti. Nikdo u dvora neodvážil se napomenouti krále, poněvadž každý bál se jeho hněvu. Tu povstal krakovský biskup *Stanislav* a jako pravý Jan Křtitel odebral se ke dvoru a vytýkal králi jeho pohoršlivý život. Král slíbil, že se polepší, ale vedl dále svou. Tu napomenul ho svatý biskup po druhé a do třetice, a když se nepolepšil, vyobcoval ho z Církve. Za to ho král, sotě hněvem, zavraždil u oltáře vlastní rukou.

Za císaře a krále českého *Rudolfa II.* sešli se Uhři a Dolnorakušané v Břeclavě, aby se urovnaly rozličné konfesse a upravily konfederace veškerých zemí dědičných: Uher, Rakous, Štýrska, Moravy, Slezska a Čech. O císaři Rudolfovi nechtěli Uhři ani mnoho mluvit. Katolíci, vidouce v tom svou záhubu, nechtěli podepsati, ale hrozbami dali se zastrašiti a plačice podepsali konfederaci. Jediný arcibiskup ostráhomský, *František Forgacz*, zůstal neohroženým, volaje: »Chraň Bůh, že bych měl něco proti Bohu a proti králi svému počínati!«, a nepodepsal.

Neohrožený nedbá obtíží, hrozeb, posměchu a beze strachu překonává všechny překážky a nesnáze, kdykoli to káže povinnost. Neohrožený hotov jest vše snášeti a trpěti, nežli jednati proti zákonu Božímu, dopuštěním se těžkého hříchu neb opomenutím přísné naší povinnosti.

V II. polovici XVII. století byl na panství krumlovském farářem v Újezdě známý spisovatel *Jan Florián Hammerschmid*. Kdysi přišel k němu do zpo-

vědnice vrah, vyznal se z vraždy a žádal rozhřešení. Hammerschmid jednal s ním laskavě, vzbuzoval ho ku pokání a na důkaz upřímné lítosti a pravé kajcnosti žádal od něho vyplnění některých výjimek. Ale vrah zdráhal se na ně přistoupiti, a když mu zpovědník odepřel rozhřešení, rozlítíl se, vytáhl zbraň a hrozil knězi smrtí, nedá-li mu ihned rozhřešení. Neohrožený Hammerschmid, obnaživ prsa, zvolal: »Nuže, zabij mne, chceš-li své nepravosti vraždou kněze dovršiti. Věz, že mne nikdy nedonutíš, abych ti dovolil hřešiti a tak sám se dopustil svatokrádeže!« Vrah neohroženosti zpovědníkovou byl pohnut tak, že vrhl se k nohám farářovým, v slzách prosil za odpuštění a svatosvatě sliboval, že všem výjimkám ochotně se podrobí.

Podobně statečně vedl si sv. Jiří, sv. Šebestián, sv. Basil, sv. Jan Zlatoústý, sv. Ambrož, sv. Vojtěch, sv. Jan Nepomucký a j. v.

Modest, vladař císaře Valense, vyháněl biskupy pravověrné a na jich místa dosazoval arianské bludaře. Modest, povolav k sobě biskupa *Basila*, zprvu mu pochleboval, pak vyhrožoval, leč marně. Basil byl jako skála a mluvil tak neohroženě, že uražený vladař pln hněvu zvolal: »Tak k Modestovi nemluvil ještě nikdo jako ty.«

»Ty jsi bezpochyby dosud nemluvil s biskupem katolickým!« pravil mu sv. Basil. I dí mu přísně vladař: »Rozmysli se, Basile, dobře se rozmysli; buď zítra podrobíš se císaři nebo půjdeš do vyhnanství.«

»Ó, pak učin hned« — řekl sv. biskup — »co učiniti chceš, neboť zítra budu týž, jaký jsem dnes!«

Neohrožený biskup milánský, sv. *Ambrož*, zakázal císaři Theodosiovi vstup do chrámu, protože za vzbouření lidu v Soluni nařídil v městě všeobecné vraždění. Když pak císař z východu vrátil se do Milána a chtěl vejíti do svatyně, zastoupil mu Ambrož cestu, a poněvadž Theodosius odvolával se na krále Davida, jenž rovněž těžce byl se prohřešil, pravil Ambrož císaři: »Nuže, zhřešil-li jsi jako král David, čiň jako král David tuhé pokání!«

Císařův kancléř, *Rufinus*, podpichoval sice často Theodosia proti Ambrožovi, aby se vši rozhodností

proti sv. biskupu vystoupil; ale císař mu říkával: »Znám Ambrože a vím, že ho žádná moje pohružka nepřinutí k přestoupení zákona Božího.«

Kdo, co pravé a spravedlivé, vždy zastává, a nedá se v provádění práva a spravedlnosti nikým a ničím másti a sobě překážeti, kdo, když děje se bezprávi a práva se zkracují, mužně se ozývá, napomíná a kárá, byť byl hřešící sebe mocnější, a nedá se ani sliby ani hrozbami ani příkořím ani tresty odvrátiti od toho, co po zralém uvážení uznal býti pravým, ba hotov jest za své přesvědčení obětovati všechno, i život — ten věru je neohrožený.

Takovým byl sv. *Jan Zlatoústý* v Cařihradě, když ve svých kázáních neohroženě káral porušenost mravů a nehledě na osobu lidskou, neopomenul veřejně pokárati císařovnu *Eudoxii*, ač předvídal, že neujde za to její mstivosti, což skutečně se i stalo.

Když anglický král *Jindřich VIII.* v bezbožnosti své pokročil tak, že prohlásil sebe za papeže v říši své, tu irský kněz *Jan Travers* vydal anonymně proti králi spis, v němž nezvratnými důvody dokázal, že pouze římský papež pravou a jedinou hlavou Církve jest a ctěn býti musí. Rozhněvaný král dal usilovně pátrati po pisateli knihy. *Jan Travers*, byv konečně vyzrazen a před soud postaven, přiznal se veřejně, že je původcem spisu a pozdvihna tři prsty pravé ruky, zvolal neohroženě: »Tyto prsty napsaly tu knihu.« Po té odsouzen k smrti upálením.

Napoleon I. chtěl papeže *Pia VII.* přinutiti k odstoupení papežského státu Itálii a vzíti mu všechno i církevní moc. Proto ho trápil přes 10 let, věznil a držel v zajetí, ale neohrožený *Pius VII.* Napoleonomým choutkám se nepoddal, žádostem a rozkazům jeho nevyhověl, až konečně po nešťastné výpravě Napoleonově na Rus a po bitvě u Lipska nabytí svobody a dne 28. května 1814 za jásotu všeho lidu konal slavný vjezd do Říma.

Když tedy nepřátelé Kristovi na nás dotírají a nás pro právo a spravedlnost budou stíhati a pronásledovati, nermufme se, aniž strachujeme se pohružek a protivenství jejich. Nechť hrozí, ať straší, ať na nás dotírají a sebe krutěji nás sužují nepřátelé Kristovi.

jednou přece přestanou a prehlivosti jejich bude konec. My pak budeme-li stáli u víře a v bázni i lásce Boží setrváme, budeme vždy míti potěšení a jednou život věčný.

Proto nebojme se a nehrozme se, ale raději uprostřed protivenství Krista Pána posvěcujme v srdcích svých. Amen.

Neděle VIII. po sv. Duchu.

Byl jeden člověk bohatý, který měl
vladaře a ten obžalován jest před ním,
jako by byl rozmrhal statek jeho.

Luk. 16, 1.

Jazyk žalující.

Kateřina žalobnice, tak — nemýlím-li se — napsán byl kdysi článek v čítance pro školy obecné. Ačkoli článek ten byl napsán na poučenou a od těch dob uplynulo jistě již celé čtvrtstoletí, přece žalujících Kateřin neubýlo, ano dnes je více takových Kateřin v kalhotách nežli v sukních. — Na nespravedlivého vladaře v dnešním sv. evangeliu bylo žalováno po právu, kdežto většina našich žalobníků bývá v nepravu. Proto uvažujme dnes o

jazyku žalujícímu.

*

Jazyk žalující skulhrá na všechno, na počasí, jídlo, tu na dlouhou noc, tu zase na krátký den, na šat, žaludek, na špatnou obsluhu, zkrátka, na celý svět. Žehrá na přítomné i nepřítomné, na přátele i nepřátele, ano hučí i sám na sebe, že to není již na tom světě k vydržení. A tak stálým nářkem a skulhráním ztrpčuje život sobě i všem, kdož jsou mu na blízku. Zcela jinak by to zařídil na světě, kdyby měl moc v rukou. Vše by předělal od základu, a pak — žaloval by dále. Však by si již něco vynášel, nač by mohl skulhrati.

Ale bývají *žalobníci* ještě horší a jiného druhu, kteří zpravidla z pohnutek sobeckých žalují na bliž-

niho u jeho představených nebo dokonce u soudu, že se jim stala křivda. Tak *biskupové bavorští* žalovali v Římě r. 865 na sv. Cyrilla a Methoda, že prý biskupské jejich okresy a práva utrpěly jimi újmu.

Žaloba je dovolena pouze, děje-li se ve věci důležité za tím účelem, aby zlý čin, škoda se zamezila a chybuující se napravil. Tak r. 1393 žaloval v Římě *Jan z Jenštejna*, arcibiskup pražský, na krále Václava IV., který ho po léta rozličně sužoval a pronásledoval.

Kdo žaluje ze msty nebo pro zisk, kdo žaluje křivě, vině bližního před soudem z jednání, jehož se byl nedopustil, páše těžký hřích, který je tím těžší, čím méně byl obžalovaný vinen a čím větší hrozil mu trest. *Josef Eg.* na křivou žalobu ženy Putifarovy uvržen byl do žaláře; *Naboth* na žalobu Jezabelinu ukamenován; *Křístus* na křivou žalobu Fariseův odsouzen k smrti kříže; jáhen *Štěpán* ukamenován. — R. 1772 obžalován pražský primátor *Bedřich z Friedenberka*, že s obecním jménem špatně hospodařil, užívaje ho ku prospěchu vlastnímu, příbuzných a přátel. Ale dokázalo se naopak, že obžalovaný městské jmění rozmnožil a zlepšil, načež od císařovny *Marie Terezie* poctěn pochvalou a zlatým řetězem.

Křivé obžaloby zavinily pád Slavníkovců, Zaviše z Falkenšteina, Jiřího Popela z Lobkovic a j. v.

Tak zvaní *sudiči* soudívají se často z příčin nicotných a lichých, pro věc zcela nepatrnou, někdy i bezcennou; jindy to bývá nahodile z úst vyklouzlé slovo, jehož nechťi hned odvolati, aby si nezapadli před jinými, ano znám případy, kdy dlouholetí, dobří sousedé rozvadili a soudili se o bezcennou planou jablůň, o kousek meze, ba i o věc cizí. Umíněnost, nepovolenost, tvrdošíjný vzdor ničívají blaho rodinné, roztrhují přátelské svazky, rozeštvou spořádané, klidné jindy obce a přivádějí zpravidla sudiče na mizinu. Co tu probdělých nocí, co slz a nářků, zejména u pohlaví ženského, ač právě bývají to ženy, které nezřídka k nepovolenosti muže dráždí a jízlivým popichováním dlouholetý spor udržují.

Děje-li se někomu *skutečná křivda*, je žaloba oprávněna. Ale nežli jí podáš, uvažuj, nedal-li jsi sám k celé věci *podnět*; hled' záležitost zprvu urovnati ce-

stou smírnou, včasným zakročením přátelovým a na místě patřičném, kde odčinění křivdy neb urážky může se ti po právu dostatí.

Tajná obžaloba bez podpisu slove *udavačství* (denunciace) a je vždy zavržení hodna. Již císař *František I.* vydal r. 1793 rozkaz, aby žalob bez podpisu nebylo dbáno.

Po bitvě na Bílé Hoře r. 1620 byli vyzváni katolíci, aby udávali na povstalce, co by jim bylo známo; ale katolíci se k tomu nepropůjčili. (Gindely, České povstání.)

Kdo mívá stále nějakou žalobu na jazyku, kdo jen pořád lamentuje, zprotiví se brzy každému, i nejtrpělivějšímu posluchači.

Co je možno, raději tiše snes a nežaluj, byť i skutečná křivda dala se tobě. Dnes křivdí bližní tobě a za týden snad budeš křivditi ty bližnímu. Pokud lze, strp křivdu, neboť strpení přinášívá spasení. Amen.

Neděle X. po sv. Duchu.

Bože, děkuji Tobě, že nejsem jako
jiní lidé . . . Luk. 18, 10.

Jazyk chlubitivý.

Mnoho je lidí na světě, kteří sami sebe chválí, zásluhy své až do nebe vynášejí, na jichž rtech stále se válí slovo *já*, kteří od rána do večera dovedou mluvit jen o sobě, o své učenosti, šlechetnosti, dobročinnosti, zbožnosti, statečnosti a velkomyslnosti, zapomínajíce při tom, že samochvála v oči práší, kdežto chvála jiných — čest přináší. Chlubitivý Fariseus je slov mých pádným dokladem; *nesestoupil* do domu svého *ospravedlněn*.

Abychom se uvarovali osudu Fariseova, uvažujme o

jazyku chlubitivém.

Vlastní chvála podobá se bublince, již děti vyfukují brkem z mydlin; bublinka ta krásně se leskne a hraje pěknými barvami. Ale bublinka ta těší výhradně jen děti a brzy se rozplyne.

Čím se lidé chlubívají? —

1. *Krásou těla.* Lid náš však říkává, že pod krásnou tváří skrývá se zpravidla málo chytrosti a rozumu. Hezký, ale hloupý. A byť tomu nebylo vždy tak, co je krása tělesná? — Rozvitý květ, jenž brzy uvadne. Sličný obličej, pěkný vlas, bílé zdravé zuby, vysoká postava jsou ozdobou člověka potud, pokud se jimi *nechlubí*. Když Bůh stvořil svět, pochválil všechny věci i živočichy, které byl učinil, jenom ne člověka, což sv. Ambrož vysvětluje takto: Dobrota všech věcí stvořených spočívá v jejich *zevnějšku*, kdežto dobrota člověka spočívá v *jeho nitru*.

Lidé se vychloubají

2. *silou.* Silou mohla by se právem vynášeti zvířata, ježto nás silou často předčí. Co bylo siláků na světě . . . a konec jejich? — Slabost, nemoc, smrt. Postrach Filištinů, slepého Samsona, vodil pak malý chlapec . . . Mimo to přemáhá tělesnou sílu — lest a obratnost. Japonci, slabí a malí, přemohli silné a velké Rusy.

Lidé se chlubívají

3. *bohatstvím, jměním.* »My na to máme, my si to můžeme dovolit«, říkávají chlubitivé selky. Bohatý je každý, kdo vystačí s tím, co má, s **platem**, který dostává. Chlubití se však bohatstvím, **jež** jsme zdědili, po případě nepoctivě získali. jest věru zpozdilostí.

Lidé se chlubívají

4. *vědomostmi.* Bohatec stává se pyšným, silák zpupným, krasavec hrdým a učenec nadutým. Věda nadýmá, a nadutého odsuzuje kde kdo. Není-li hezké, vynášeti se skutečnými vědomostmi, je tím horší, chlubití se vědomostmi domnělými. Čím je kdo vzdělanější, tím jasněji poznává neúplnost svých vědomostí, rozličné mezery, a tak se vzrůstem vzdělání roste i jeho pokora.

Lidé se chlubívají

5. *urozeností*, vzácným a starým rodem.

Kdo zděděnou honosí se jenom slávou a bohatstvím,
buď kdokoli, jak stín v proudu zanikneš časů.

Ten však nejvyšším urozenstvím věčně se leskne,
ctnost a rozum jasný chrám komu vystavují.

Vestonie-Čelakorský.

Rozličné erby, řády a titule nejsou ničím proti
pravému šlechtictví duše. Pravá urozenost je zalo-
žena na naší šlechetnosti a ctnosti. Urozeným má
slouti ten, kdo vede život spravedlivý, ctnostný, po-
božný, venkonce rozšafný, jenž nejen nikomu ne-
škodí, nekřivdí, ale spíše jak Bohu, tak i bližnímu a
obecnému dobru dle sil svých hledí sloužiti.

Konečně se lidé chlubívají

6. *ctností*. »Jakže? ctností? — Kdo pak by se
chlubil ctností?« — namítne mi někdo z vás. »Vždyť
ctnost všecku chloubu již předem vylučuje!« —
Ochotně a rád vám přisvědčuji, že kde není pokory,
není ani ctnosti, a kdo ctnost bez pokory shromažďo-
vati chce, plevy na vítr nese. Ale přes to vše mnozí
lidé vychloubají se, že chodí do kostela, že dávají al-
mužnu, že v pátek se postí, jako by to nebylo jejich
svatou povinností.

Nejmilejší! nevynášejte se již nikdy ani krásou tě-
lesnou ani silou ani bohatstvím ani vědomostmi ani
urozeností, ba ani svou ctností, abyste se líbili Bohu
i lidem. Amen.

Neděle XV. po sv. Duchu.

Nebuďte marné chvály žádostivi,
jedni druhých popuzujícíe.

Galat. 5, 26.

Jazyk sočivý, poštěvavý.

Boleslav II., kníže český, uvěřil, jsa již tělesně
sláb i churav, *Vršovcům*, lstivým osočovatelům rodu
Slavníkova, a zrušiv příměří daného, pustil jim zvůli,
zmocniti se hradu *Libice*, načež tito čtyři bratry sv.

Vojtěcha, s ženami i s dětmi, klamnými sliby vylákavše ze svatyně, bez milosti povraždili r. 995.

Za krále Jiřího bydlel v Kladsku zchudlý pán český, *Jan z Vismburka*, jenž dojížděje často do Vratislavě, přinášel odtamtud noviny králi českému, ale rovněž tak dával zprávy Vratislavským o věcech, jež dály se v Čechách na dvoře královském. Věc ta konečně vyšla na jevo a král Jiří poručil vykonati nad ním trest smrti r. 1464.

Václav Vchynovský ze Vchynic a Tetova štal za vlády císaře a krále Rudolfa II. katolíky proti protestantům a protestanty proti katolíkům, a za to došel r. 1609 veliké hanby, výsměchu i opovržení.

Kdo zlých a nepravých věcí donáší ode druhu ke druhu, by je proti sobě popudil a jejich přátelskou shodu porušil, hřeší *sočením*. Kdo tak činí, slove nadýmač, protože rozdýmá, rozdinyhuje jiskru hněvu v plamen; *poštiváček*, že štve jednoho proti druhému; *osočovatel*, že jednoho u druhého uvádí v zášti.

Poštivač je dvojjazyčný, že mluví každému jinak, jako dvojm jazykem; *kazimír*, že kazí mír, pokoj mezi lidmi a plodí sváry a různice.

Protože poštivačků, osočovatelů a kazimírů je mezi námi až dost, uvažujme dnes o

jazyku sočivém.

*

Katechismus sněmu tridentského na str. 438. dí: »V témže počtu jsou, kteří svými úskoky lidi rozdvojují a proti sobě popuzují a z rozsévání různic největší mají potěšení, takže nejupřímnější svazky roztrhují a nejlepší přátele v úhlavní nepřátelství, ano až ku zbraním dohánějí.« Takoví byli mnozí z rádců Saulových, kteří jeho náklonnost od Davida odvrátili a krále proti němu popuditi se přičiňovali.

Šest věcí jest, jichž nenávidí Hospodin . . . a mezi těmi . . . jazyka lživého, svědka falešného a toho, kterýž rozsívá mezi bratry různice. Přísloví 6. 16—19.

Že synové Svatoplukovi se nepotatili a říše velkomoravská se rozpadla. původcem toho byl německý markrabě Aribo.

Poštivač rád přisoluje, strká psí hlavu na každého; nemůže-li kovati, pomáhá alespoň dýmati.

Chce-li nepřítel seslabiti protivníka, postará se o rozkol mezi jeho spojenci, a když jsou tito v největším sváru, udeří plnou mocí na ně a zvítězí.

Kristus přišel na svět, aby rozptýlené ovce uvedl v jediný ovčinec, aby nepřátelství zničil, smýšlení sjednotil a mezi národy i lidmi sjednal pokoj a svornost. Kdo tedy mezi bratry vyvolává sváry a různice, kazí zjevně dílo Kristovo.

Takového ošemetníka poznáš hned po málo slovech, jimiž navazuje v rozmluvě svou řeč: »Já bych měl vlastně o tom všem mlčeti, ale poněvadž předpokládám, že to zůstane mezi námi, musím s vámi sděliti se o to, co domnělý přítel váš bez ostychu o vás mluví. Co pravím, je důvěrné . . ., doufám, že o tom pomlčíte . . . jsem zapřísáhlý nepřítel všech mrzutostí . . .« Tak mluvě, láká chytře slova z úst, aby je mohl co nejdříve druhé straně zase jako »tajemství« prodati.

Ohavou v lidské podobě je každý *ramenář a osočovatel*, který štvě rodiče proti dětem, děti proti rodičům, rozsívá sváry mezi manžely, příbuznými a přáteli. Dějiny skýtají dralně příkladů na poučenou i výstrahu.

R. 1318 hleděli se pánové čeští protivného sobě vlivu královny Elišky zbaviti a krále *Jana Lucemburského* lepším hověním jeho vášním než prve sobě nakloniti. Aby úmyslu toho dosáhli, rozdmýchovali lstivým způsobem nenávisť mezi *královskými manžely*. Jindřich z Lipé byl hlavou těchto kazimírů. (Tomek. Dějepis města Prahy.)

Kdo rozdvojil prvního českého krále Vratislava II. (1061—1092) s jeho synem Břetislavem, takže syn sebral velké vojsko a vytáhl proti vlastnímu otci? — Byl to poštivač *Zdirad*, ježž pak za to stihl spravedlivý trest smrti.

Kralevic *Karel*, byv r. 1333 od svého otce *Jana Lucemburského* učiněn markrabím moravským, spravoval zemi velmi dobře a mnoho korunních statků království českému vyplatil. To bylo některým pánům českým proti mysli, ježto se obávali, že i oni budou

muset nejeden statek vydati, ježž dosud drželi od koruny. A tak jako dříve matku Karlovu osočili u krále, podobně nešlechtně zachovali se i proti Karlovi. Předstoupivše kdysi před krále, pravili: »Milostivý králi! Račiz pamatovati na sebe, neboť syn tvůj Karel má v království mnoho hradův a velké množství služebníkův, a potrvá-li to déle, tak se vzděje, že tebe vyžene, kdykoli bude chtít, neb i on jest dědic království, Čechové ho velmi milují a tys král příšlý a cizozemec.«

A tak mluvili pro svůj zisk. Král Jan uposlechl této rady nešlechtné a koncem r. 1335 odňal synu svému všechnu moc a všechny hrady, které již ve své moci držel, a na Křivoklát jej vypověděl, a tak ho od sebe odstrčil. (Palacký, Dějiny národa českého.)

Jak zabráníme neřesti sočení? — Nedopřejeme-li osočovatelům sluchu, nedáme-li nic na jejich řeči. Toho ovšem každý neumí, jako to nedovedl český král *Vladislav II.*, jenž neodolal řečem lichým a dotěrným, a příliš věřil daremným udavačům.

Rána bičem udělá modřinu, rána jazykem drobí kosti. Mnoho lidí padá ostrostí meče, ale ne tolik jako kteří hynou zlým jazykem. Sirach. 28, 20.

Proto se zvláštní přísností pojímej v uzdu jazyk svůj, na řeč svou udělej vážky, a když k ústům svým učiníš dvěře a zámky, tak pozoruj, abys snad nepoklesl jazykem. Sirach. 28, 28—30. Amen.

Neděle XVII. po sv. Duchu.

Snášejíce se **vespolek v lásce**, usilující zachovávat **jednotu ducha ve svazku pokoje**. Efes. 4, 3.

Jazyk svárlivý.

Je zlosyn na světě starý, a přece dosud plný života; zlosyn, jenž neustává zlo páchat na zemi, všude rozsívaje koukol zloby, nesvárů, různic a nenávisti po domech, obcích, městech a krajích; zlosyn, který nikoho nešetří a drze dorážívá na lidi, ano i na samého Boha. — Kdybys chtěl ho zněriti, podivil bys se, jak

je malý a nepatrný. Leč co zla již natropil na světě! Je toho tolik, že ani pamět lidská nestačí, aby vše to obsáhla. Tážeš se pln zvědavosti, kdo ten zlosyn jest? — Jazyk!

Hloupost a různice vodí se za ruku a znakem pošetilců bývá obyčejně *jazyk hašteřivý, svárlivý*.

Abychom se dle napomenutí sv. Pavla v dnešní epistole naučili *snášeti se vespolek v lásce*, budeme rozjímati o

jazyku svárlivém.

*

Mnozí lidé jsou tak domýšliví, že nestrpí žádného odporu. Bývají to na venkově tak zvaní písmáci či rozumáři, kteří stále mudrují a rozumují, své názory jiným vnucují a zcela vážně řeší rozličné záhady a otázky světové. Kdo jim nesvědčí, hlavou ke všemu nepřikyvuje, tomu běda. Osopí se na něho, zasypou ho urážkami a hrubostmi, že až k nevěře.

Hašteřivců je několikero druhů. K prvnímu druhu sluší, *kdo tvrdošíjně popírájí pravdy obecně uznané*. Těm důkaz nedůkaz, vše jedno; vymluví ti vše a poprou i nos mezi očima. Takých lidí nejlépe nechat, ať klábosí cokoli.

Druzí zastávají se urputně věci *pochybné* a to z osobní domýšlivosti; chtějí stůj co stůj býti *míněni jiného*, nežli jsou ostatní.

Třetí hádají se o věc, již ani *nechápu*, která je nad jejich rozum.

Jiní konečně prou se náruživě o *věci nepatrné*; že to věru *nestojí* za řeč. Tak bývá zhusta v mnohých manželstvech, kde muž a žena pro malichernosti stále se hašteří a **tak** navzájem život si ztrpčují.

Svárlivce najdeme všude; v každé téměř obci žije člověk, který musí se svářiti, třeba tím i trpěla jeho čest, jmění nebo zdraví, protože ustoupiti, povolití někomu, bylo by hanbou. Jdeš-li do skal nebo mezi stráně a zvoláš-li slovo, vrátí se k tobě odrazem i několikrát zpět; říká se tomu *ozvěna*. Mlčíš-li, neozývá se pranic, je ticho.

Podobně bývá i se svárlivci. Na jedno slovo tvé obdržíš deset jiných zpět. Kde se lidé ustavičně hádají

a mají mezi sebou rozepře, tam nemůže se dobře dařit jako na poli, kam dobré símě nikdo neseje, plemení se pýřavka.

Hašteření vede často k soudům. Kdo má mnoho žita, ať si nasadí myši, kdo mnoho peněz, ať se soudí. V soudech nebývá vyhrání často lepší nežli prohrání. Různice a spory jsou dávné vady jednotlivých větví slovanských mezi sebou; místo vzájemnosti a jednoty bývají sváry. Staří pohané vypravovali o čarodějníku, jenž čas od času zaséval do poli *dračí zuby*, z nichž pak vyrostli hrozni, ozbrojení mužové, kteří se počali mezi sebou potýkati a neustáli dříve, dokud vespolek se nerozsekali.

I různice jsou takové dračí zuby. Svár byl již mezi Kainem a Abelem, a skončil bratrovraždou, mezi Esauem a Jakobem, mezi ženami, jež přely se o dítě, ano i mezi apoštoly, kdo z nich je přednější.

Různicemi lidé škodivají si velice.

V pražské nemocnici pohádaly se r. 1876 dvě ošetřovatelky a konečně daly se do rvačky. Poličkova-ly se, škubaly si vlasy a kopaly se jako posedlé. Konečně prokousla jedna druhé prst. Jen s namáháním byly litéce od sebe odtrženy.

Na Libanonu, kde žili Drusové a křesťané, bylo r. 1859 strašné vraždění. Žena drusská vážila s křesťankou vodu ze studně a jedné rozbil se džbán; z toho povstala hádka, a když mužové ujali se žen, došlo ku pranci, při které přes 40 osob přišlo o život. Ale na tom nebylo ještě dosti. Drusové hájili Drusův a křesťané křesťanův a následek toho byl, že vypáleno mnoho vesnic a drahně lidí bylo pobito.

Nejčastěji povstávají hádky při hrách, zejména při hře v karty. Někdo udělá nejapný vtíp a už je zle; slovo dá slovo a oheň je na střeše.

Co zla bylo již zavíněno jazykem svárlivým! Více jazyk nežli meč podtíná. Co se nesluší činiti, nesluší se ani mluvit.

Psi štěkající spolu kousávají se. Ale byť i sebe více zdáli se býti rozzlobeni a sebe více kňučeli, krev neteče, poněvadž vskutku se nekousají.

Podobně vidáme i mezi sprostými i mezi vznešenými takové kousání dvou jen na oko se hádajících.

aby oklamali třetího. Proto nemíchej se nikdy do hádek a sporův!

Jako Abraham zamezil spor mezi pastýři svými a Lotovými, jako David různic se varoval a Kristus Pán k pokoji vybízel, podobně veď si i ty; spory zamezuj, odstraňuj, od různic varuj a ku pokoji vybízej kde koho. Vždyť přiti se s rovným jest nejisté, s vyšším zuřivé, s nižším podle a špinavé. Kde jsou různice a hněvy, tam nebydlí Bůh.

Kdysi zřel jsem, jak pastucha pásal ovce na občině mezi babím hněvem, který dosti často uvízl ovcím ve vlně. Tak bývá, pravím u sebe, když lidé svárliví sejdou se s pokojnými. Onino věší se na tyto a mají jim vždy co vytýkati a ačkoli mírumilovní se přičiňují hádce se vyhnouti, nechťi onino povolití. Proto pravil již moudrý Šalomoun: »Muž moudrý bude-li se vaditi s bláznem, ať se hněvá nebo směje, nebude mítí nikdy pokoje.« Přísloví 29, 9.

Dále tudíž od bláznův i od svárův. Kde nesvár přebývá, tam dobře nebývá. Nastane-li maně neshoda, různice, mluvmе jako kdysi Abraham k Lotovi: »Nechť není sváru mezi mnou a tebou, neboť bratři jsme.« (I. Mojž. 8.) Amen.

Neděle XVIII. po sv. Duchu.

A někteří ze zákoníků řekli sami v sobě: »Tento se rouhá.«

Mat. 9, 3.

Jazyk rouhavý.

Císař Julian, jenž od víry křesťanské odpadl k pohanské, mluvíval o Kristu posměšně a velmi opovržlivě, nazýváje ho »Galilejským« nebo »synem tesařovým«. Bezbožník ten potkav kdysi osvíceného a horlivého křesťana, ptal se ho uštěpačně: »Což pak dělá Galilejský, syn tesařův?« —

Tázaný křesťan odpověděl mu zcela klidně: »Doslchl jsem, že již dělá rakev pro tebe, císaři!« —

A brzy po té Julian raněn byl v boji. Umíraje, vytrhl jedem napuštěný šíp z prsou a hodil jej s bohaprázdnou řečí proti nebi.

A takovým šípem vrženým k nebi bývá *rouhání*. Protože v dnešním sv. evangeliu je řeč o rouhání, a hříchu toho lidé nezřídka se dopouštějí, bude

jazyk rouhavý

předmětem dnešní úvahy.

*

Rouhání se dopouští, kdo Boha, jeho Svaté a pravé náboženství tupí slovem, písmem, obrazem, posuňkem.

Rouhání je *přímé*, jež bezprostředně čeli proti Bohu; *nepřímé*, když Bůh ve Svatých nebo v posvátných věcech bývá urážen. Popíratí jsoucnost Boží, Boha totožniti s přírodou, přát si, aby Boha nebylo, zváti Boha nespravedlivým, tvrdým, bezcitným, výtky činiti božské Prozřetelnosti, zlořečiti jménu Božimu, k nebi pěstí hroziti, kříž, obraz, sochu poplvatí atd. je rouhání přímé.

Klnouti Svatým, víře, svátostem, Církvi, svátkům atd. je rouhání nepřímé.

Rouhání vychází z hrdé mysli; rouhač přímo napadá Boha, tvor přeceňuje svých předností, chce se rovnati Tvůrci, nebo člověk bludně se domýšlí, jakoby Bůh v soudech svých byl stranný a nespravedlivý.

Většina hříchů pochází z křehkosti a nevědomosti . . . rouhání však bere původ ze zlomyslnosti. Nezdárný syn spílá otci a nešlechtník rouhá se Bohu.

Svatý biskup *Polykarp* kdykoli slyšel něco rouhavého, zapal si uši a nařikal na zlé časy, jichž se dožil. Když pak mu hrozili před soudem, že bude upálen, nebude-li se rouhati Kristu, odpověděl soudcům jako pravý rek: »Jest tomu více nežli 80 let, co mi Kristus Ježíš prokazuje mnohá dobrodiní, a já bych měl Ho nyní takto uraziti?« —

Rouhání je hřích *veliký* a *ošklivý*.

1. a) Je-li hříchem bráti **jméno** Boží nadarmo, oč větším bude rouhání se **samému** Bohu? —

b) Ve Starém zákoně **trestáno** bylo rouhání ukamenováním, jak toho dokladů **máme** drahně.

c) Za starých dob stíháno bylo rouhání nejen tresty církevními, ale i světskými. Dle kanonického

práva musil rouhač po sedm neděl při službách Božích v kajícím rouše státi před kostelem a po 7 pátků se postiti. Rovněž mnozí vladaři, císař Justinian, Karel Veliký, Ludvík Svatý a j. v. trestali přísně rouhání. Ano i v naší době tresce se veřejné rouhání, zlehčování a tupení náboženství — *vězením*.

d) Jak přísně tresce se na cti utrhaní, učiněné císaři, králi, vladaři! Bohu-li se rouháš, rouháš se králi všech králů, svému Stvořiteli, Vykupiteli a Posvětiteli.

2. a) Rouháním dáváš jiným pohoršení, neboť rouhání nenaučil se nikdo sám od sebe, každý učí se tomu od jiných.

b) Jenom ďábel v pekle se rouhá a lidé ďáblu podobní. Chceš se jim snad připodobniti i ty? — Rouhač je horší zatracence; tento proklíná Boha, že je od něho trestán, rouhač však proklíná Boha, ač od něho přijímá četná dobrodiní.

c) Byť dnes světsí soudcové netrestali rouhačů tak přísně, jako jindy bývalo, Bůh zajisté sám tresce nezřídka drzé rouhače buď hned po učiněném rouhání nebo později, jak toho máme hojně příkladů v dějinách i v životě. Král Nabuchodonosor, Antioch, rouhavý Nikanor.

Námítky: 1. *Nerozvrátil jsem si to; rouhání vyklouzlo mi maně z úst.* —

To máš najisto v srdci malou úctu k Bohu, když Ho zneuctíváš tak lehkomyšlně!

2. *Nerouhal jsem se Bohu samému, pouze Svatým nebo svátostem . . .*

Jako Bůh bývá ve Svatých ctěn, podobně bývá v nich i zneuctěn. A co Bůh ustanovil k našemu posvěcení, toho nemáme zneužívat k jeho zneuctění.

Židé, slyšíce rouhání, *roztrhali roucho* své na znamení bolesti a zármutku nad pohaněním Boha — a křesťané? — Mlčí jako pěna, ačkoli vědí, že ďábel mluví ústy rouhačův.

Rouhač vede si hůře nežli pes; pes nekouše svého pána, ani když je bit, ale rouhač tupí Boha těmitěž ústy, jimiž požívá pokrmu a nápoje, Bohem mu uděleného.

Křesťane, varuj se rouhání sám a kdybys je slyšel; nestřp toho lhostejně; pouč rouhače o velikosti a ošklivosti hříchu rouhání.

Frančouzský král, *Ludvík IX.*, nařídil, aby těm, kdo drze se rouhají, vypáleno bylo na čelo zvláštní znamení. Když mu pak někteří dvořané domlouvali, že to trest příliš veliký, pravil: »Já sám dal bych si toto znamení vypáliti ve tvář, kdybych tím vypudil rouhání z celé říše mé.«

A synu svému, jenž po něm měl nastoupiti na trůn, pravil: »Synu, prosím tě, pečuj o to, aby všeliký hřích z království tvého byl vyhlazen, zejména ošklivý hřích rouhání. Nedopusť, aby někdo rouhavě mluvil proti Bohu.«

Otcové a matky křesťanské! Seznavše dnes, jak velikým a ošklivým hříchem je rouhání, nedopusťte ani vy a nikdy toho netřpte, aby v domě vašem někdo drze rouhal se Bohu. Amen.

Posvěcení chrámu Páně.

I reptali řkouce: »K člověku hříšnému se obrátil!« Luk. 19, 7.

Jazyk hanlivý.

Sv. Makaria, poustevníka, žádal kdosi, by ho učil dobře živu býti, by jednou umřel blaženě. I řekl mu světec: »Jdi na hřbitov a haň tam mrtvé.«

Učinil tak a byv potom od poustevníka tázán, co mrtví tomu říkali, odpověděl: »Nic.« A znovu přikázal mu poustevník: »Jdi na hřbitov a chval tam mrtvé!«

Odešed učinil, jak měl nařizeno. Když se vrátil a byl tázán, co mrtví říkali, odvětil zase: »Nic!« I pravil po té poustevník: »Milý synu! Chceš-li dobře živ býti a blaženě umříti, podobej se mrtvým na hřbitově, t. j. nedbej toho, jsi-li chválen či haněn od lidí.«

Že Pán Ježíš dle dnešního evangelia vešel do domu Zacheova, bylo mu za to ihned slyšeti pohanu:

„K člověku hříšnému se obrátil!“ Čemu neušel Kristus, tomu neujdeme ani my a proto

jazyk hanlivý

bude předmětem naší úvahy.

*

Jazyk hanlivý zlehčuje čest bližního v jeho přítomnosti slovy, t. j. za vinu mu dává, co jej snižuje před lidmi, ku př. kdo jinému předstírá chyby a poklesky rodičů, nízký rod a jiné nechvalné vlastnosti tělesné nebo duševní.

Pohanění je hřichem tím těžším, čím důstojnější je osoba pohaněná a čím hrubší bylo zneuctění.

Kore, Datan a Abiron potupili Mojžiše, a proto za živa se propadli do země.

Job byl potupen od manželky a přátel svých.

Když císař Karel V., jsa na vrcholu štěstí a slávy, vzdal se koruny, mluvilo se o něm pohrdlivě a potupně. Jedni říkali, že tak učinil z omrzlosti života, druhí z bázně před mocí Jindřicha, krále francouzského, opět jiní . . . ze špatného svědomí, konečně, že tak učinil ze ctižádosti, aby ukázal světu, jak umí pohrdati korunou, žezlem a trůnem.

Děje-li se ti pohanění, rozvažuj, zdali jsi nečinil ničeho, co potupy hodno; nic-li takového jsi nespáchal, všelikou hanu pokládej za dým. Může-li bezbožník tobě uškoditi, když tě haní? — U lidí moudrých staneš se potupou ctihodnější.

Jestliže pro pobožnost nebo jinou ctnost musíme slyšeti pohanění, nechme psa štěkati na měsíc a snášeje hanu trpělivě.

Jistý ničema dlouho obsypával hanou *Perikla*, což tento snášel trpělivě, ba když ho nestyda doprovozoval až do domu, zvolal Perikles na sluhu: »Přines rychle svítilnu a posvíť tomuto muži až do jeho domu!«

Jistý řeholní bratr přijde k starému postevníkovi, provil: »Dej mi, otče, dobré naučení, jež bych zachovávaje, došel spásy.« On pak odpověděl: »Umíš-li hany a urážky snášeti a k nim mlčeti, veliká jest to věc, ježto překoná mnohé zákony.

Nežřidka hadr haní onuci, hrnec kotel kárá a led vodu trestá, ač sám se v ní pleská. Netup žádného z chyby, kterou sám máš.

Nemocný měl dle předpisu lékařova bráti pilulky; leč nečinil tak, jak radil lékař, nýbrž kousal je pozvolna a pak měl ústa plna hořkosti. Když si na to stěžoval, nařídil lékař: »Pilulky se musí spolknouti, nikoli kousati a žvýkati, protože mají účinkovati v žaludku.« Když pak nemocný po dlouhém namáhání pilulku spolkl, dal mu lékař pocukrovanou kůru citronovou, aby hořké chuti v ústech necítil.

Jsa kdysi tomuto výjevu přítomen, rozumoval jsem takto: Hana a potupa jsou hořké pilulky, jež každý celé musí spolknouti. Ony zajisté prospívají křesťanu, buď že mu jeho vlastní chyby připomínají, buď že jeho trpělivost a mírnost utvrzují, buď že mu ukazují, čeho by se měl stříci.

Pošetilé by bylo, abychom o urážkách dlouho uvažujíce, dle tělesné žádosti a dle světa o nich soudili. Neboť tím stávají se mnohem trpčími a naplňují ústa i srdce hořkostí velikou. Spolknouti, smlčeti a zapomenouti jich — bývá věcí nejrozumnější. Amen.

Neděle XXI. po sv. Duchu.

A rozhněvav se pán jeho, dal jej katům, dokudž by nezaplatil všeho dluhu. Mat. 18, 34.

Jazyk hněvivý.

Pán odpustil služebníkovi veliký dluh, 10.000 hřiven; a služebník ten sotva že došel odpuštění dluhu velikého, neměl slitování se spoluslužebníkem, který mu dluhoval pouze nepatrnou částku — sto peněz. Proto rozhněval se na něho pán a vydal jej katům — soudu.

Tato poslední slova dnešního sv. evangelia dávají nám námět k úvaze o *hněvu*. Rozjímajme tudíž o hněvu, zejména pokud se jeví *řečí, jazykem*.

Hněv záleží v prudkém rozčilení mysli proti osobám nebo věcem nám odporným. Lidé zlobívají se na věci, jichž potřebují ku práci nebo na práci samu. Tak láteřivá rolník na pluh, řemeslník na své nástroje, student na knihy; nebo na dílo, na práci, když se jim nedaří.

Zlobiti se na věci nerozumné je vrcholem lidské nemoudrosti, zejména když rozhněvaní nerozumové ničívají věci ty na škodu svou.

Příčinou hněvu bývají dále *osoby*, jež buď *schválně* nebo *bezděky* mysl naši *pobuřují*, které nám *skutečně* nebo *domněle* ubližují.

Zpravidla hněváme se však na lidi, jimž jsme ublížili *sami*. Syn hněvá se na rodiče, když dopustil se činu, jímž je zarmoutil; žák hněvá se na učitele, který jej kárá z neprospěchu nebo z porušení kázně; zaměstnavatel hněvá se na dělníky, dělníci na pána. Tak lidé urážejíce jiné, na uražené pak ještě se hněvají. Tolik o hněvu vůbec. —

Hněvivě mluvil *Pán Ježíš* k Fariseům »pokrytci, syny zavržení, blázny a slepci, hady, plemenem ještěřčím« je nazýváte. Hněvivě mluvil k prodavačům v chrámě jerusalemském: »Dům můj jest dům modlitby, ale vy učinili jste jej peleši lotrovskou.« Mat. 21, 12 až 13.

Hněvivě domlouval jáhen *Štěpán* Židům pro jejich zarytost: »Tvrde šíje a neobřezaných srdcí a uší, vy se vždy protivíte Duchu svatému, jakož otcové vaši, takž i vy.« Skut. ap. 7, 21.

Pln hněvu mluvil apoštol *Pavel* k čaroději na ostrově Cypru: »Ó, plný vši lsti a chytrosti, synu ďáblův, nepříteli vši spravedlnosti, což nepřestaneš převraceti cest Páně přímých? — A aj, nyní ruka Páně nad tebou, a budeš slepý, nevida slunce až do času.« Skut. ap. 13, 10—11.

Hněvá-li se kdo na hříchy, přestupky, na zlobu bližního proti řádu, spravedlnosti, lásce a zbožnosti, **hněv** takový je *dovolen a spravedliv*. Za to *hříšný* byl hněv Kainův na Abela, Saulův na Davida, Achabův na Nabothu, Naamanův na Elisea, Heroda krále na mudrce od východu.

Proč je hněv zpravidla hříšný? — Protože se obvykle hněváme bez příčiny, bez míry a mezí . . . a na koho? — Snad na sebe? na své poklesky a hříchy? — Ale kde! — Na bližního! Víte-li pak, co pravil náš Vykupitel? — »Kdož by koli hněval se na bratra svého (ovšem hříšně), hoden bude soudu.« Mat. 5, 22. Nenírný hněv je člověka nedůstojný, jelikož máme všechna nezřízená hnutí mysli ovládati rozumem a pamatovati na výrok Spasitelův: »Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.« Mat. 11, 29.

1. Hněv je škodlivý;

a) *škodí zdraví*, neboť ukracuje života dle slov Pisma sv.: »Blázna zabíjí hněvivost (Job 5, 2). »Závist a hněv ukracují života.« (Sirach 30, 6.)

Český král Václav IV. obdržev zprávu o tom, co dne 16. srpna 1419 událo se v Praze na radnici novoměstské, že totiž Husité vedením Žižkovým purkmistra Mikuláše z Podvíni, rychtáře Nikláška i několik obecních starších okny ven na ulici vyhodili a sudlicemi i oštěpy ubili, tak se rozpálil hněvem na svém hradě Kuntřatickém, že raněn byv mrtvicí zemřel v 58. roce věku svého.

b) *Hněv škodí duši*. Co hříchů pochodí z hněvu! Co vše mluvívají lidé zlostní! »Hněv cti nemá«, praví přísloví, a také cti nešetří, jelikož hněv nezná milosrdenství. Příklad 27, 4. Hněv nešetří ani Svatých, ba ani Boha. Hněv je lita šelma; co se k ní přiblíží, na to se vrhá zběsile; sám dech její chrlí oheň a plameny. (Sv. Bernard.) Hněv a zlost škodlivý je host. Muž hněvivý vzbuzuje sváry a hádky. Jako oheň zanechává nový oheň, tak hněv — nový hněv. Pokud je oheň v uzavřené prostora, dá se snadno uhasiti, ne však, vypuknul-li již na venek. Tak lze i zlost v srdci snáze potlačit, než kdy již ústy vypukla. Hněv — pravil jistý opat — je-li již v srdci, braň mu, aby nevplížil se do tváře; dostal-li se tam, měj na uzdě jazyk, aby nevypukl v slova.

Omluva: 1. Nemohu za sebe; proti mé vůli bouří se ve mně hněv. — Slyš, co praví Hospodin: *Pod tebou* má býti žádost zlá a ty *panovati* máš nad ní. I. Mojž. 4, 7.

2. *Nedovedu se přemoci.* — Snad jsi toho dosud nezkoušel. Bojuj a s pomocí Boží zvítězíš.

3. *Jsem prudké povahy a náchylný k hněvu.* Proto právě máš se přemáhati. První přirozené rozčilení — napsal sv. František Saleský — nečiní hněv hříchem, nýbrž později se k němu přidružící dobrovolný souhlas vůle a výbuch ve slova hříšná.

4. *Hněvám se právem.* Samoláska zaslepuje často člověka a tak myslí každý prehlivec, že je v právu.

5. *Jak se nemám zlobit, vidím-li tu lidskou nejjapnost a nemotornost?* — Příteli, jsi ty snad zcela bez chyby? —

6. *I v přírodě bývá bouře; proč by se tedy i člověk nemohl jednou vybouřit?* — Jednou, za uherský měsíc jednou . . . ale častá bouřka jistě by nesvědčila. Bouřlivé mračno vychrlí ze sebe přivaly vod, jež zaplavují luka i pole, zanášejí je blátem a pokalují květiny zemské. Tak i v hněvu vypouštějí ústa člověka příval urážlivých slov, jež pokalují čest a dobré jméno bližního.

7. *Občas musím křičet a hněvat se, jinak bych utrpěl škodu.* — Což k zamezení škody neznáš prostředků lepších? —

8. *Byl jsem k hněvu popuzen; vinu má, kdo mne popudil.* — Ty's neměl se dáti popudit, ale hněvu odporovat.

Varujme se tudíž hněvu, který dusí rozum, nezná míry spravedlnosti, trhá přátelství, ničí pokoj ducha a pravdu šlape nohama.

Nezapadej slunce nad hněvivostí vaší! Kamaryt a Čelakovský za studií bydleli spolu a tu často básnění nebo rozdílná mínění a názory o té neb oné věci zavdávaly příčinu k hádkám. ano i k obapolnému hněvu. Ale že byli na sebe zvykli, netrval hněv nikdy dlouho a udobření druhové lnuli pak k sobě s tím větší vroucností. —

Ovoce hněvu jest jazyk bezuzdný a ústa nestřežená, sváry a hanobení, křik a nevražení.

Spasitelné prostředky: Chceš-li se ubrániti hněvu, uhýbej všem příčinám a příležitostem k němu: přemáhej pýchu a cvič se v pokoře; chraň se osob popudlivých. Jakmile pozoruješ, že se rozčiluješ, od-

vrať ihned mysl svou od předmětu neboli příčiny hněvu a obírej se věcí jinou, vyjda z bytu do volné přírody. Rozumný člověk nevydává se za bouře na moře, ale čeká, až přejde: tak i ty čekej, až přejde horkost rozdrážděné mysli tvé . . . a uvaruješ se mnoha hříchů i nepříjemností. — Jakmile námořníci zpozorují blížící se bouři, upevňují hned loď kotvici. Podobně má křesťan, pozoruje-li, že v srdci jeho vzniká hněv, ihned stráž položit k srdci a upevniti je kotvou ducha. (Sv. Augustin.)

Střež se přenáhlení; ve zlosti nemluv a nečiň ničeho; vyspi se na to. Přemýšlej o svých vadách a chybách. Pomni Krista a Svatých! Jestliže jsi hněvem se prohřešil, lituj svého provinění a naprav, komu si hněvem ublížil; udobři ho brzy laskavým slovem, milým posloužením. Učiň pevně předsevzetí a hleď mu dostáti. Hněvu jiných ustupuj a den co den si opakuji, že odpověď měkká ukrojuje hněv.

Josef, hodný syn Jakobův, odesílaje bratři svých z Egypta domů k otci, dal jim pouze tento příkaz. »Nehněvejte se po cestě!« — Slova ta obracím i na vás, milí osadníci, neboť život náš je cestou, na kteréž se z tohoto vyhnanství ubíráme do nebes, do pravého domova svého, kde nás milostivý otec náš očekává. Proto nehněvejme se po cestě mezi sebou, ale krácejme pospolu jako bratři a sestry v duchu pokoje a lásky. Amen.

Neděle XXII. po sv. Duchu.

Místře, víme, že pravdomluvný jsi a cestě Boží vpravdě učíš, a nedbáš na žádného, nebo nepatříš na osobu lidskou.
Mat. 22, 16.

Jazyk úlisný, lichotný.

Mudřec *Bias* byv tázán, kteří lidé jsou ze všech nejškodlivější, odpověděl: »Mezi divokými jest to ukrutník a mezi krotkými — *lichotník*.«

S ošemetnými lichotníky setkáváme se i v dnešním sv. evangeliu, jež vypravuje o tom, jak Fariseové chtějí Krista polapiti v řeči, vypravili k němu po-

selstvo, které oslovilo Pána úlisnou řečí, řkouc: Mistře, víme, že pravdomluvný jsi a cestě Boží v pravdě učíš a nedbáš na nikoho, nebo nepatříš na osobu lidskou; pročez pověz nám, co se tobě zdá, sluší-li dávatí daň císaři čili nic?« Mat. 22, 16—17.

Ústa lichotila, ale srdce již zradu kulo; bylť Farišové pevně přesvědčeni, že z nastrojené léčky Kristus bez pohromy nevyvázne. Odpověď ať kladná, ať záporná bude mu záhubou; řekne-li *ano*, pozbude vážnosti u lidu, který nerad platil Římanům daň; řekne-li *ne*, bude udán jako buřič lidu a nepřítel císařův.

Jako za časů Kristových, tak bývá zhusta i dnes; úlisní lichotníci dosud nevymřeli. Proto

jazyk úlisný, lichotný

bude předmětem další promluvy.

*

Úlisnost, lichotenství je 1. *hanebné*.

Trebonius, velkokancléř *Justiniana II.* lichotil císaři tak, že ho často ujišťoval, že on, jakož i ostatní dvořané se obávají, aby vznešený panovník pro své vzácné ctnosti, zejména pro svou velikou zbožnost a svatost, za živa nebyl vzat do nebe. Ký div, že císař lichotenstvím tím všecek jsa zaslepen, ač měl mnoho vad a chyb, nepolepšil se, kdežto utiskovaný lid si přál, aby se *Justinian II.* nikdy nebyl ani narodil.

Alfons, král arragonský, nosil hlavu na stranu, protože měl na krku nežit; a hle, někteří lichotiví dvořané nosili hlavu podobně.

Geoffroi Plantagenet, hrabě z Anjou, muž krásný a obecně ctěný, musil, an mu rostlo maso na noze, na špičce mít střevice zakřivené. A hle, sluhové ho v tom ihned následovali a po nich mnozí jiní nosili takové křivé střevice, až to císař Karel V. musil zapověditi.

Podobných ošemetných lichotníků měl i macedonský král *Filip a Alexander*.

Lichotník vzdává všem pochvalu, všem pozdrav volá; marnotratníky nazývá štedrými, lakomce še-

trnými, rozpustilce dvornými, tlachaly příjemnými, svěhlavé důslednými, lenochy rozvážlivými.

Co ti prospěje, když tě jiní dobrým nazývají, a ty jsi zlým? — Člověka nepokazí nic tak snadno jako pochlebné lichotnictví; více zajisté škodivá *jazyk úlisníků*, nežli *meč* pronásledovatelů. Sv. Jeroným.

2. Lichotenství *dochází trestu*. Známe je úlisný *Damokles*, který syrakusského krále *Dionysa* stále vynášel do nebe, za nejšťastnějšího pozemšťana ho prohlašuje. A tu král přioděl ho kdysi rouchem královským, připravil pro něho skvostnou hostinu, ale nad hlavou jeho dal pověsiti ostrý meč, jenž přivázan byl na tenké nitce . . . čímž Damokla přešla rázem všecka chuť na jídlo.

Jistý *krasopisec* vykreslil uměle rakouského *orla*. Každé péro na křídle bylo popsáno tak drobným písmem, že pouhým okem nebylo lze ani slova přečísti. Císař František I. podivuje se práci té, chtěl znáti i věty napsané. Byla to samá lichocení, jež všemožné ctnosti mocnářovy vynášela do nebe. Ale císaři Františkovi toto pochlebování a lichocení se nelíbilo a podav krasopisci čestný dar, propustil ho slovy: »Tu máte za svou umělost. Byl bych vás však obdařil hojněji, kdybyste nebyl takovým lichotníkem!«

Francouzskému králi *Karlu VIII.*, když byl již smrti blízek, podával sluha umývadlo. Král umyv si ruce, rozpomněl se na Piláta a popatřiv smutně na sluhu, pravil: »Co je toho příčinou, *Bernarde*, že nám často připadá za těžko, jednati spravedlivě?« A když sluha mlčel, doložil: »Protože málo je lidí kolem nás, kteří nám mluví pravdu!«

Pohříchu nechťivají vladařové **pravdu** slyšeti, ale lichocení. Proč vypudil lydický **král Kroesus** Solona ze své říše? — Protože neuměl lichotiti.

Panovníků, jako byl arragonský král *Alfons*, císař *Jindřich* Svatý, *Karel V.*, *Filip II.*, kteří nemohli lichotníkův ani cititi a **pokládali** je za své úhlavní nepřátele, bylo a je málo. —

A v nižších vrstvách lidské společnosti nebývá zpravidla tomu jinak. Kdo nám lichotí, toho máme

za přítele, toho daříme, podporujeme a nad jiné povyšujeme. Kdo však nám mluví pravdu do očí, toho nenávidíme, pronásledujeme a je-li to v naší moci — i *ničíme*.

Ale lichotivý rádce hanebný je zrádce. Proto ti lichotí, že tvých peněz chtí. Kdo miluje lichocení, sám si přeje ošizení. Když ptáka lapají, pěkně mu pískají. Přísloví.

Lidé lichotiví, kteří úlisnými slovy chtějí získati uši i srdce těch, od nichž přízně, cti a peněz si žádají, říkajíce zlému dobré a dobrému zlé, bližnímu škodí velice, když i hříchy jeho chválice jsou příčinou, že trvá v nepravostech. Katech. sněmu trident.

Podobně záhubnou bývá řeč přátel, známých a příbuzných, již lichotivě konejší ty, kteří leží již v posledním tažení, ujišťujíce, že jim nehrozí žádné nebezpečí smrti, říkajíce, aby byli pokojné a veselé myslí, a vyznání hříchů aby odložili na dobu pozdější. Katech. trid.

Více si přeji od každého káránu, než od lichotníka býti chválen. Milovníku pravdy není žádný káratel strašným. Ale chvalič bloudí a posiluje blud. Sv. Augustin.

Měkká jsou slova lichotníků, zraňují však vnitřnosti člověka. Přísl. 18.

Blahoslavený muž, který nikdy nelichotí, aniž lichotníku věří, který jiného neklame, aniž sám klamán bývá. Buďme zdvořilými, ne však lichotníky. Nikomu hříšně — k naší nebo k jeho zkáze — nelichofme, aniž sobě v lichocení, jež by se nám činilo, oblibujeme.

Končím naučením vévody pomořanského, *Bogislava VIII.*, jež dal *Ludvíku*, vévodě braniborskému: »Varuj se ocukrovaného jazyka i opepřeného srdce!« Amen.

Neděle XXIII. po sv. Duchu.

I posmívali se jemu.
Mat. 9, 24.

Jazyk vysmívavý.

Synové Jakubovi posmívali se Josefovi, volající: »Zdali králem naším budeš? — Hle, snář přichází!« I. Mojš. 3, 7.

Goliáš posmíval se Davidovi, řka: »Pojď ke mně a dám tělo tvé ptákům nebeským a zvířatům zemským.« I. Král. 17, 44.

Prorok Eliseus, když šel cestou do Bethel, pacholata vyšedše z města, posmívala se jemu, říkající: »Vstupuj, lysý, vstupuj, lysý!« t. j. táhni odtud, jdi po svých!

Jobovi posmívala se manželka: »Ještě ty trváš v sprostnosti své?« — t. j. ještě doufáš v Hospodina?

Dle dnešního sv. evangelia Pánu Ježíši posmívali se Židé, když řekl, že neumřela dívka, ale spí; jindy, když pravil, že zruší chrám, Jan 2, 19; před Kai-fášem: »Hádej, kdo jest, kterýž tebe udeřil?« Mat. 26, 38.

Žoldnéři spleteše z trní korunu, vstavili ji na hlavu Kristovu, dali třtinu v pravou ruku jeho a klekajíce před ním posmívali se jemu, řkouce: »Zdráv buď, králi židovský!« Mat. 27, 29. Když visel na kříži, posmívali se Kristu knížata kněžská se zákonníky a staršími, pravíce: »Jiným pomáhal, sám sobě nemůže pomoci. Jestliže je král israelský, ať sestoupí nyní s kříže, a uvěříme jemu. Doufal v Boha, ať ho nyní vysvobodí, chce-li, nebo pravil: Syn Boží jsem.« Mat. 27, 42—43.

Athenští posmívali se sv. Pavlovi, když v řeči své na areopagu počal mluvit o vzkříšení z mrtvých. Posměvačů všude nazbyt . . .

Jazyk vysmívavý

bude tudíž naší úvahou.

Když dne 23. května 1618 stavové protestantští vyhodili v Praze místodržící, *Slavatu*, *Martinice* a písaře *Fabricia* z okna po hlavě ven do příkopu hradního, prosil Martinic před tím žalostivě, aby mu bylo dopřáno zpovědníka. Ale protestanté všelijak posměšně mluvíce, pravili mu zkrátka, aby jen duši poručil Bohu.

Neposmívej se člověku v hořkosti jeho; jestiž zajisté, který ponízuje i povyšuje — Bůh. Sirach 7, 12.

V bouřlivém shromáždění stavů českých r. 1307, když se jednalo o nového vladaře v Čechách, mluvil nejvyšší maršálek *Dobeš z Bechyně* pro Bedřicha Rakouského. I okřikovali ho, aby již konečně tolik nehorlil pro cizince. Dobeš však pravil posměšně: »Chcete-li stůj co stůj někoho domácího míti králem, tedy jděte do vsi Stadice; tam mezi sedláky najdete snad nějakého starého *strejce* vymřelého rodu Přemyslova; toho přiveďte sem a posaďte na stolec královský.« Pro slova ta *Jindřich z Lichtenburka* plný vzteku přiskočiv, probodl Dobše z Bechyně mečem v plném sněmu za přítomnosti královny Elišky.

Císař *Josef II.* slyšel jednou, jak strážé, stojící před jeho pokojem, všelicos směšného o něm si povídají. Vyšel ven, pravil k nim: »Milé děti, když takové věci o mně mluvíte, jděte alespoň kousek dále ode dveří, abych vás neslyšel!«

Filopator, zmužilý, ale na obě nohy ochromlý vojin, byl v posměch brán od *Arista* pro svou neschopnost k boji. I dí *Filopator* k posměváčku: »Tobě neschází k boji nic nežli zmužilost a srdnatost, mně však k útěku obě nohy!«

Nic neprotiví se lásce bliženské více, nežli pohrdání bližním a jelikož pohrdání projevuje se zpravidla výsměškem, jest výsměch nemalým hříchem a sv. učitelé církevní mají pravdu, tvrdí-li, že ze všech *nezpůsobů*, jimiž bližní náš urážen bývá řečí, výsměšky jsou nejhorší, poněvadž vždy bývají spojeny s opovržením bližního, což u jiných hříchů vždy nebývá, ano s nimi i vážnost bližního může dále trvati. (Sv. František Saleský.)

Proto »ohavností jest Hospodinu všeliký posměvač.« Přísloví 3. 32.

Co se týče žertovných řečí a hravých narážek, jichž si i lidé šlechetní dovolují s bodrou jakousi veselostí, aniž by tím komu ublížili, ty slouží k zábavě a obveselení ducha při lidských pošetilostech, jichž snad nikdo není prost.

Jenom hleďme — praví sv. František Saleský — ať takové žerty nevinné nepřecházejí v urážlivé výsměšky; neboť tyto vyvolávají smích k opovržení bližních, ale nevinné narážky a žerty vzbuzují bodrou veselost a pronášejí se v tom přesvědčení, že se i bez urážky přijmou od těch, jichž se týkají.

Někdy může býti výsměch i *mravný*, když kdo shledav, že člověku daremnému zlý záměr jeho se nedaří, proto se směje a raduje. V každém jiném případě, než jak právě bylo uvedeno, bývá výsměch zpravidla hříchem, a poněvadž jsou lidé, kteří snesou vše, jenom ne výsměch, a byvše vysmáni, dopouštějí se různých výstředností, ano někdy i zločinů, třeba od nerozumného výsměchu rozhodně varovati.

Pravý křesťan obrní se proti hříšnému výsměchu především svatou trpělivostí, jako kdysi král David, Tobiáš, sv. František Serafinský a jiní.

Když *Michol*, dcera Saulova, posmívala se Davidovi, že hrál a tančil před archou, řekl jí David: »Před Hospodinem, kterýž mne vyvolil nad otce tvého a nad veškeren dům jeho, a přikázal mi, abych byl vůdce nad lidem Hospodinovým v Israeli, i hráti budu i opovrženějším se učiním, nežli jsem se učinil, a budu poníženým před očima svýma.« II. Král. 6, 20—22.

Když osleplý Tobiáš byl posmíván od přátel svých, domlouval jim, řka: »Nemluvtež tak, nebo synové svatých jsme (potomci sv. otců, Abrahama, Isáka a Jakoba), a očekáváme života, ježž Bůh dá těm, kteří víry své nikdy nemění při něm.« Tob. 2, 15—19.

Vida vlastní bratr sv. Františka Serafinského, že v tuhé zimě je přioděn chatrnými hadry a všecek zimou zkřehlý, poslal k němu pachole, žádaje od něho úsměšně, aby mu prodal za groš potu. Světec tiše snesl tento výsměch a vzkázal bratrovi: »Jdi, pacholíku, a rei mému bratru, že jsem teplo i zimu, bolest

i pot svůj všečen prodal Pánu Ježíši za velikou sumu!«

Že spravedlivý Bůh tresce hřích »posmívání« i když člověk se obrátí, zřejmě ze života sv. *Brikiho*. Ten za mládí žil svěťácky, byl oddán všem marnostem a s opravdovou rozkoší činil si posměch ze svatého Martina, biskupa. Kdykoli tento muž Boží, modle se buď k nebi patřil nebo jiný nábožný skutek činil, Briki vždy se mu posmíval jako bláznů. Kdysi řekl mu světec Martin: »Briki, Briki! mnoho posměchu jsi mně již učinil, ale já jsem vyprosil na Bohu, abys po mně k hodnosti biskupské byl povýšen. Ovšem mnoho utrpení bude ti jako biskupu snášeti.« A stalo se tak; Briki jmenován biskupem, a ačkoli vedl život bezúhonný, přece upadl v podezření, že porušil čistotu, lid se proti němu vzbouřil a chtěl ho ukamenovati, takže musil prehnouti. I putoval do Říma, kde hříchů své mladosti hoře oplakával a námětku Kristovu vyznal se upřímně, že trpí spravedlivě, jelikož častým posmíváním se muži Božímu těžce byl se prohřešil. Tak splnila se na Brikim známá přísloví: Na posměváčky také dojde. Kdo dobrým se posmívá, Boha na se vyzývá.

Posměvač, chce-li dosíci odpuštění, má odprosit, odvolat, učiněnou škodu nahraditi, pokálenou čest — očistiti, napravit, a příště o bližním jenom chvalně mluvíti.

Protože ohavností jest Hospodinu všeliký posměvač a poněvadž posměvačům On bude se posmívati (Přisl. 3, 32—34), neposmívej se člověku v hořkosti duše jsoucímu: Bůh zajisté, kterýž ponižuje i povyšuje, spatřuje všecko. Sir. 7, 12. Amen.

Obsah.

	Stránka
Úvod	3
Neděle I. adventní: Jazyk <u>nečistý</u>	5
> II. > > <u>pomlouvačný</u>	8
> III. > > <u>lživý</u>	13
> IV. > > <u>posuzovačný</u>	17
> II. po zjevení Páně: Jazyk <u>uctivý</u> , <u>zdvořilý</u>	21
> III. > > > > <u>zlolajný</u> , <u>zlořečivý</u>	24
> II. v postě: Jazyk <u>mlčlivý</u>	27
> III. > > > <u>svůdný</u>	30
> II. po velikonocích: Jazyk <u>lstivý</u>	32
> III. > > > <u>utrhačný</u>	34
> IV. > > > <u>žhavý</u>	37
Na nebe vstoupení Páně: Jazyk <u>káravý</u> , <u>vytýkavý</u>	39
Neděle VI. po velikonocích: Jazyk <u>ukvapený</u> a <u>opatrný</u>	42
> III. po sv. Duchu: Jazyk <u>kousavý</u>	45
> V. > > > > <u>neohrožený</u>	47
> VIII. > > > > <u>žalující</u>	51
> X. > > > > <u>chlubivý</u>	53
> XV. > > > > <u>sočivý</u> , <u>poštěvavý</u>	55
> XVII. > > > > <u>svárlivý</u>	58
> XVIII. > > > > <u>rouhavý</u>	61
Posvěcení chrámu Páně > <u>hanlivý</u>	64
Neděle XXI. po sv. Duchu > <u>hněvivý</u>	66
> XXII. > > > > <u>úlisný</u> , <u>lichotný</u>	70
> XXIII. > > > > <u>vysmívavý</u>	74

